

Li tenîştî Stenbolê jiyana kurdan

Zarokên Ayazma, bêyî nîşana serkeftinê wêneyan nakîşînin. Her çiqas me jî bo wêneyên cihêreng me zor daye wan ku tiliyan deynin, lê em bi ser neketin. Her wiha tevî ku Ayazma di tenîştî Stenbolê de ye jî kesên ku navê Taksîmê nebihîstine, gelek in.

RÛPEL 3

Heypeyîna Felix Martî:

Heke nasnavê kurdan neyê nasîn li
Ewrûpayê demokrasi pêk nayê

Rûpel 15

Gerdevan:

Dewleta tirk me jî
xwe re dike mertal

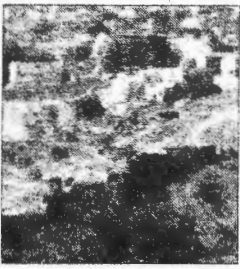
Rûpel 15

Amed Tigrîs:

Berjewendiyên neteweyî
û yên şexsî

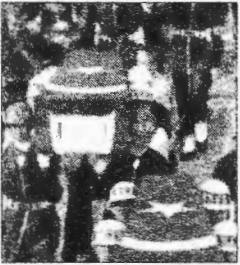
Rûpel 7

NAVEROK

Çiya Mazî- Cihan Roj: Welatê 'çi min jê' Mêrdîn

4

Giyasettin Şehir: Welatê min ê di bin postalan de

6

Aram D. : Her şer e

12

Ji Xwendevanan

KIRIKKALE amojgariyek e ji bo dewleta tirk hilteqandina kargeha 'Kirikkale' yek e ji darbeyên herî mezin bo dewleta tirk. Ev destkeftin girîng bû ji bo gerilayên ARGK'ê ku ev rûdan ji layê wan ve hatibû lidarxistin. Vê çendê çapemeniya çihani demek dirêj mijûl kir, ji ber ku ev çend dewleta tirk perdepoş dikir û vedîşart û dida xuyakirin: Ev teqîn ji encameke teknîkî çêbûye, piştî çapemeniyê girîngî daye babetê xuya bû ku ev amojgariyê bo dewleta tirk, her wekî ku bi daxuyaniyê hatîye xuyakirin ji layê yek ji berpirsiyarên ERNK'ê yên Hollanda ve. Ev berpirsê ERNK dibêje: "Rast e ev rûdan ji layê gerilayên ARGK'ê ve hatîye lidarxistin, ji ber ku jimarek pir ji teqemenî di vê kargêhê da dihate dirustkirin û berev Kurdistanê dibirin û li hember gelê kurd dihate bikaranîn. Heger ku dewleta tirk vê dagirkeriya xwe li ser Kurdistanê nede rawestandî dê şer he germtir bibe li metropolên Tirkiyeyê û dê dewleta tirk darbeyên mezinîr bixwe."

FERHAN ZÊBARÎ

HEYA ku ji destê me tê, em rojnemeyê teqîb dikin.

Li Agiriye tunebûna nûnerekî û tenê li yek bayî belavbûna rojnemeyê dike ku em negihêjin we û rojnemeyê. Lê belê em daxwazîna her dem bi we re di diyalogê de bin. Daxwaziya me ji we, hûn ferhengokê hinekî firehtir bikin û bêhtir giranî bidin nivîsên diroka. Di xebatên we de serketin.

FUAT ÖZDEMİR

Xwendin û nivîsandina bi zimanê kurdî

SAMÎ TAN

Di warê xwendin û nivîsandina bi zimanê zikmakî de kurd di kîjan astê de ne? Gelek kes li ser vê pirsê nixandînen cur bi cur dikin. Piraniya van nixandînan li gorî pîvanên zanistî nehatine kirin, lewre kesî tu lêkolîn li ser vê mijarê nekirine.

Xwendin û nivîsandin li parçeyên Kurdistanê yê cuda ji hev cihê ye. Li başûrê Kurdistanê ji ber ku tu carî qedexeyê li ser zimanê kurdî tunebûye, xwendin û nivîsandina bi zimanê zikmakî jî di asteke bilind de ye. Li Başûrê Biçûk tevî qedexebûnê jî şop û rêça rewşên birêk ku Hawar, Jîna Nû û Ronahî derxistine li ser jiyana civakê maye. Gelek mirovên rewşên birêk ku bi zimanê xwe xebatê dikin, pirtûkan bi awayekî nehênî çap dikin, hene. Lê bandora zimanê erebî jî li ser gel çêbûye.

Li Rojhilat ji ber bandora Başûr û xurtbûna hest neteweyî, xwendin û nivîsandina bi zimanê zikmakî kêm be jî, hebûye. Li aliyê din dewletê jî rasterast hebûn û zimanê kurdî qedexeyê nekiriye, lewre jî derfet çêbûne ji bo ku hinek kovarên wekî Surwe û Awêne derkevin, hinek pirtûk bi zimanê kurdî çap bibin. Her wiha gelek weşanên ku bi zimanê kurdî derketine jî ketine destê rewşên birêk û xwendeyên Rojhilat.

Cihêkî ku lê derfeta xwendin û nivîsandina kurdî hebûye jî, komarên cur bi cur ên Sovyetistanê bûne. Li van deran kurdan li dibistanan derfeta perwerde-

hiya bi zimanê xwe bi dest xistine. Hinek xebatên heja li ser ziman û çanda kurdî hatine kirin. Bi taybetî xebatên berhevkarîyê hejayî pesnê ne. Di warê diroka Kurdistanê de jî zanyarên heja ji nav kurdên sovyetê gihîştine. Lê xebatên li ser zimên teng mane, ji ber ku lêkolînerên kurdên sovyetê bi ekola Hawarê re tîkiliyên xurt nedanîne, li ser devokê xwe rêziman û rastnivîsek ava kirine û bûne ekoleke serbixwe. Hê jî hinek weşan hene ku di bin bandora vê ekolê de mane. Ew jî dibê sedema hinek dubendîyan di navbera weşanên kurdî de.

Dema mirov were Bakur rewş bi temamî diguhere. Li vî parçeyî her tim qedexeyê tund li ser zimanê kurdî hebûye û ew jî bûye sedem ku bişafîn (asîmilasyon) zêdetir bandorê li gelê kurd bike. Tiştê balkêş ew e ku komara tirk karibûye tîkiliya kurdên Başûrê Biçûk û Bakur qut bike û nehiştîye ku ekola Hawarê bandora xwe li gel û rewşên birêk bakurî bike. Qet nebe mirov dikare bibêje bandora wê ekolê gelekî bi sînor maye. Hejmareke biçûk ên rewşên birêk karibûne bi zimanê xwe bixwînin û binivîsin. Lê hejmareke mezin jî digel ku welatparêz bûne jî, xebata xwe bi zimanê serdestan kirine. Di vî warî de bandora çepgirên tirk jî pir e. Ciwanên kurd ku bi bandora çepgirên tirk bûne sosyalîst û piştê jî bûne welatparêz li ser xwendin û nivîsandina bi z-

manê xwe ranewestîne. Xebatên xwe yê siyasî bi zimanê tirkî meşandine. Di ser de jî ew rewşa xwe teorîze kirine, dema rexne li wan hatine girtin, berevaniya xwe bi vî awayî kirine: "Ziman ne armanc e, hacet e. Mirov xwe bi kîjan zimanî xwe baştir îfade dike, divê bi wî zimanî xebatê bike." Ev bîr û ray hê jî di nava tevgera kurd de xurt e.

Piştî tevgera azadiyê bi geşbûna hestên neteweyî re hewlên ji bo xwendin û nivîsandinê jî zêde bûn. Lê hê jî gelek mirovên ku jiyana xwe di nava çalakiyên tevgera kurd de derbas kirine û amade ne ku di vê rê canê xwe bidin, nizanin bi zimanê xwe çend rêzan binivîsin. Tiştê balkêş ev e ku gelek ji wan doza Kurdistanê serbixwe û yekgirtî dikin.

Li Bakur dema mirov bala xwe dide zimanê hinek nivîskarên kurd jî, tê dîtin ku xwendin û nivîsandin di asteke gelekî nizim de ye. Haya gelek nivîskaran jî rêz û rêçikên bingehîn ê rastnivîs û rêzimanê kurdî nîn e. Mirovên me di sazîkirin û honandina bîr û ramanên xwe de jî zêde bi pêş neketine, hevok li nav guhê hev dikevin, paragraf qet nîn in, an jî li gorî dilê nivîskar hatine çêkirin.

Ew tiştêkî xwezayî ye, lewre mirovan hê tiştêk nexwendine, dest bi nivîskariyê dikin, hinek ji wan ji weşanên kurdî doza quncikan dikin. Xuya ye ku divê em xwe ji vê rewşê riha (rizgar) bikin, dev ji xizmeta ji bo ziman û çanda xelkê berdin, li ziman û çanda xwe vegerin. Niha derfetên hînbûna zimanê zikmakî û naskirina çanda kurdî jî berê gelekî zêdetir in, bes bila daxwaz û xebat hebe. Gelek neteweyên din jî di vê qonaxê re derbas bûn, em hinekî dereng jî mabin, divê em jî bi lez û bez di vê qonaxê re derbas bibin.

Bayê 29'an kulîlka biharê ye

OSMAN ÜZÜM

Bihar bi gerîla xweş dibe. Lewre çawa kesê bindest diparêze, bi wî awayî xwezayê jî diparêze. Ji ber ku jiyana mirovatiyê bi xwezayê geş dibe. Xweza bingeha hebûna mirovan e. Li welatê rojê li ser mirovatiyê her dem ewrekî tarî hebû. Ew ewr bê ba û bê baran bû. Bê tav bû û di cihê xwe de sekîni mabû. Ji ber vê yekê tovê ku hatibû çandî jî, şîn nedibû. Ji bo ku ew ewrê tarî rabe, bayekî pir bi quwet û gur lazim bû. Lewre di Kurdistanê de 28 ba rabûbûn lê qeweta wan tîra wan ewan tarî nekiribû.

Ev bayê ku îro rabûye yê 29'an e. Di tarîtiyê de serî rakir, mîna birîskan û pir bi şid hat li wan ewan xist û ew jî hev xistin. Bi lêxistinê re, rûyê tariyê qetand û şewqa ronahiyê vekir. Êdî bayekî bi baran, ewrekî bi rahm, taveke germ da ser axa welatê rojê. Tovê ku li welatê rojê hatibû çandî roj bi roj rehên xwe berdîdan bin erdê û şaxê xwe da ser rûyê axê û gihîştê hevûdin û belav bû li ser rûyê axê. Ew şax çiqas rûyê erdê dixemilînin, ew qas jî bayê paqij li ser rûyê cihanê xweşiyê belav dike. Ev jî dibê sedema xweşikbûna xwezayê. Xweşikbûna xwezayê jî mirovan gelekî dike bin bandora xwe. Ev jî dihêle ku mirov azadî û serbixwebûna xwe her dem biparêze. Da ku mîna wê darê bi serbestî were jiyankirin. Lewre li devera ku lê jiyana tunebe li wir

Bayê 29'an êdî ne wek bayê din e. Lewra ev ba bi bayê baskên teyrê baz çê bûye. Ev bayê 29'an hişt ku ewrên zelal û paqij rîşên xwe mîna dara biyê berde ser deşt û çiyayên welatê rojê.

tarîbûn heye.

Lê belê, di diroka mirovatiyê de çiqas tarîbûn kûr bûye, ewqas jî ronahî zû derketiye. Piştî tariyê ronahî çêdibe, piştî rojên sar rojên germ çêdibin û dilxweşiyê bi xwe re tinin. Çaxê dibêjin bihar, mirov zane ku ew demsala berxwedan û azadiyê ye. Xweşikbûna biharê rengên tîve yê şerîr, mîna ronahiya tavê li seranserê welatê rojê hatiye belavkirin. Ew her mirovî jî xewa giran hişyar dike. Şervanên azadiyê jî bi çekên xwe dixemilînin û dibin notirvanê welatê xwe. Mîna teyrê baz êrişan dibin ser neyarên hov û har. Ji ber ku neyar bihara welatê rojê bi jehra xwe di-de hişkirin. Zaroyên medan jî, li dijî vê sitemkariyê, xwîne dirêjin û pê çiçekên biharê av didin.

Gel ji hev belav bûbûn, zarokên medan ew gihandin hev, bi hev ve dan girêdan. Êdî xort û keç bi bîr û bawerî di vî riyê de dimeşin, bi milyonan. Yek wekî hevalê Mazlum, Egîd, Hayrî, Zekiya,

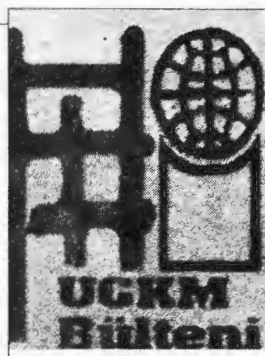
Rewşen, Zilan şexsiyeta xwe kirin bombeya atomê, bûn bizotê agir û bi ser rûyê dijmin de hatin teqandin. Bi teqandina wan re, ronahiya biharê li deşt û zozana hate belavkirin û cihan jî bi ronahiyê re hat xemilandin. Ev bihara medan e. Û ev şerê berxwedanê jî roj bi roj, hêviya gelan xurt dike. Bi vî re jî xemla xwe azad dike.

Bayê 29'an êdî ne wek bayê din e. Lewra ev ba bi bayê baskên teyrê baz çê bûye. Ev bayê 29'an hişt ku ewrên zelal û paqij rîşên xwe mîna dara biyê berde nav erdê deşt û çiyayê welatê rojê. Bi barîna baranê re hemû zindî dar-û zevî hatin şinkirin. Bi vî re jî, şervanên azadiyê jî, bi xwîna xwe meji û ramanên mirovan nû dikirin û ji êş û elemê xelas dikirin, ji hemû bandorên kevneperstan rizgar dikirin. Marên kor ji ser kulîlken rengê neteweyî derdixistin û diperçiqandin. Êdî îro ev marên kor nikarin jehra xwe berdînan serçaviya kaniyan, lewra ev kamî êdî bi destê teyrê baz tê parastin, zêr û zelal diherikin, li ser mîrgan, zeviyan û deştan, hemû der paqij dibin. Ev jî bi xera teyrê baz û biharê ye.

Êdî nema kes yan jî marên kor dikarin biharê me bidin hişkirin. Ji ber ku teyrên baz bi roj û sev welatê rojê diparêzin. Parastina welatê rojê dibê parastina mirovatiyê. Ji ber ku bayê 29'an bihara zêr û zîvî bi xwîne hatiye nivîsandin, ne xerî dibe ne jî, wînda dibe

ARTÊSA Rizgariya Gelê Kurdistanê ARGK'ê banga teslîmbûnê li Partî Demokratî Kurdîstan PDK'ê kir. Li gorî daxuyaniyên çavkaniyên gerîla, PDK'yîyên ku xwe teslîm bikin wê ewlekariya can û malê wan di bin parêzîya gerîlayan de be. Fermandarên PDK'ê ên payebilind, di şer de yek bi yek tîn kuştin. Tê gotin ku ew yek dibe sedema belavbûn û şikeştina hêza PDK'ê ya di şer de. Di şerên dawîn de cîgîrê fermandarêkî wî yê alayê jî hate kuştin. Her wiha di encama çalakîyên ARGK'ê û Hîzbfî Sosyalîstî Demokratî Kurdîstan (HSDK) de li herêmên Qesrê û Çomanê 30 PDK'yî hatin kuştin. Her wiha li herêmên din jî cerd û êrîşên gerîla li ser baregehên PDK'ê zêde dibin

ŞAIR Suna Aras, Parêzer Gûlizar Tuncer, Birgul Kutay û Munewer Îltemûr ku ji bo komcivîna windahiyan di mêtûya 11-14 tîrmehê de çavdêriyên xwe anîn zimên. Di civîna çapemeniyê de ku li bûroya Stenbolê ya Komîteya Navneteweyî ya Têkoşîna ji bo Windahiyan ICAD'ê çêbû, Aras, Tuncer, Kutay û Îltemûr dane zanîn ku komcivîna par li Stenbolê, îsal jî li Kolombiyayê li Bagotayê çêbûye û 158 kes jî beşdar bûne. Her wiha di civîna de hate xwesin ku têkoşîna ku li hemberî windakirina binçavîyan tî meşandin, divê navneteweyî be. Wekî tî zanîn sala par malbatên windahiyan bi komcivînekê têkoşîna xwe gihandibûn qada navneteweyî.

NÛÇE

Li tenîştî Stenbolê jiyana kurdan

Zarokên Ayazma, bêyî nîşana serkeftinê wêneyan nakişînin. Her çi qas me jî bo wêneyên cihêreng zor daye wan ku tiliyan deynin, lê em bi ser neketin. Her wiha tevî ku Ayazma di tenîştî Stenbolê de ye jî kesên ku navê Taksîmê nebihîstine, gelek in.

Dewleta tirk ji têkoşînê berê yê jî bo rizgariya neteweyî hînî gelek tiştan bûye. Ji van yek jî wekî şerê Vîetnamê koçberkirin û valakirina gundan e. ÎHD di 5'ê firmeha 1997'an de di brîfînga xwe ya der barê mafên mirovan de "koçberiya kurdan" wekî koçberiya herî mezin a sedsala bîstan bi nav kiribû. Tiştê diyar ev e ku êdî kurd li metropolên Tirkiyeyê di "giravên çandî" de dijîn.

Roja 22'yê tîrmehê me rahişt teyb û makîneya xwe û me berê xwe da gundê Ayazmayê ku girêdayî Îkîteliya Stenbolê ye. Berî ku em herin Ayazmayê, me ji GÖÇ-DER'ê li ser rewşa koçberên Stenbolê agahî standin. Berpirsiyarên GÖÇ-DER'ê dan zanîn ku digel rewşa kambax û xerab koçber derd û êşên xwe jî ber quretiya (gurur) feodal baş nayînin ziman. Her wiha bal kişandin ser rewşa Kilyosê û gotin ku ji ber çewsandin û zordariya dewletê koçberên Kilyosê neçar mane ku vegehin bajarên wekî Amed û Mêrdînê. Koçberên me jî televîzyon û rojnamegeran qebûl nakin. Di heman demê de berpirsiyarên GÖÇ-DER'ê diyar kirin ku gava ku

doxtoz diçin taxên koçberan bawer nakin ku ew kes doxtoz in û dibêjin: "Em kî ne ku doxtoz werin ber pîyên me."

Gava ku mirov gundê Ayazma dibî-nê, baweriya xwe pê nayîne ku di tenîştî Stenbolê de ye. Niştêcihên Ayazma li hemberî rojnameger û televîzyonan pir bi pêşdaraz in. Berî ku em bikevin nav gund, em li kal û pîrikekê rast hatin, wan jî nav molozan hesin derdixistin. Wexta ku me ji bo kişandina wêneyan hewl da xwe, pîrika heftê salî em dan ber keviran, piştî ku me got 'Em ji rojnameyê kurdî tîn' hêrsa wê hinekî daket, lê dîsa jî me bi zorê wêneyên wê kişandin. Piştî vê yekê em li ser kaniya gund, rastî hêrs û reaksiyona keç û jinên ku kincan dişon, hatin. Li vir jî piştî ku me got: "Em ji rojnameyê kurd tîn", me bi zorê jî wan hinek agahî standin.

Vegera gundan derew e

Niştêcihên gund bi piranî rewşa rastî nedianî ziman, zarokan jî gava ku bi me re diaxivîn navên xwe yê rast nedigotin. Kêm kesan bersiva pirsên me

dan. Piştî hin agahiyan, diyar bû ku kesên ku dibêjin: "Em bi xwe hatine Stenbolê" jî hatine koçberkirin. Li ser pirsê me hat ragihandin ku digel daxuyaniyên dewletê, vegera gundan ne mimkûn e. Berevajî vê yekê hê jî koçber tîn. Dîsa gundiyan eşkere kirin ku, dewlet bi zanebûn pêwistiyên gund peyda nake û bi vî awayî ceza li wan dibire. Ayazma bê ava dijî. Nêha gund ava xwe jî kaniya dî-

rî gund peyda dike.

Zozan Sokak

Li Ayazma, ji bo nîşandana hişyarbûna neteweyî minakên baş hene. Niştêcihên Ayazma navên kurdî li kolanên xwe kirine. Li gund navê kolanekê Zozan Sokak e. Tiştê balkêş digel ewqas kambaxî û dijiwariyê, gel gelekî dilgeş e. Bi taybetî encamên dagirkirina başûrê Kurdistanê bandorên gelekî erênî li gel kirine. Gel bêyî pîrskirina me, ji bo daxistina helikopteran dişahiya xwe anîn zimên û gotin: "Îmkanên wan jî me gelekî zêdetir bûn, lê em bi ser ketin. Em ji dişadiyê nizanin çi bibêjin.

Taksîm çi ye?

Zarokên Ayazma, bêyî nîşana serkeftinê wêneyan nakişînin. Her çi qas me jî bo wêneyên cihêreng me zor daye wan ku tiliyan deynin, lê em bi ser neketin. Her wiha tevî ku Ayazma di tenîştî Stenbolê de ye jî kesên ku navê Taksîmê nebihîstine, gelek in. Ji zarokan daxwaza lawikan bisiklet, a keçan jî bûkek e.

Tesîra MED-TV

Her çi qas li metropolan kurd asîmîle dibin, ji aliyekî ve jî ji bo yekîtiya zimanê kurdî îmkan jî peyda bûne. Li deverên wisa ji her deverê Kurdistanê mirov bi hev re tîkiliyan datînin. Piştî avabûna MED-TV'yê ev pêşketin bi leztir dixebite. Bo nimûne mirovên ku ne xwendê ne ji xweber qala huner-

mendê kurd Ciwan Haco kirin û ew wekî "Tarkanê kurdan" bi nav kirin.

Di axaftina gundiyan de peyvên nû jî, bala mirov dikîşandin, lê dîsa jî xwedîderketina li zimên tîr nake. Ev yek bi piranî jî bo zarokan derbas dibe. Xuya ye ku divê sazî û rêxistinên kurdan li ser perwerdehiya koçberên kurd, bi berfirehî bisekinin. Bi taybetî jî bo zarokên ku hînî xwendin û nivîsandinê nebûne, divê kampanya bîdaxistin, ji ber ku bîngeha pêşeroja Kurdistanê bi asîmîlebûna qels û lawaz dibe.

Mafyaya araziye

Belê, digel zilma dewletê û koçberiyê mafyaya araziyan jî li serê kurdan bûye bela. Niştêcihên gundê Ayazmayê gazi-nên xwe dikin û dibêjin, "Derd û kulên me ne bes in, li vê çola hanê ev mafyaya araziyan erdan bi pereyan difiroşe kesên koçber ên feqîr, bê mal û milk." Ev mafyaya araziyan li gorî niştêcihên Ayazmayê bi awayekî eşîrkî vê xebatê dikin û xwe bi welatparêziyê jî didin naskirin. Têkiliya belediyeyê û polîsan jî li gorî agahiyan bi vî eşîra ku xwe bi navê welatparêziyê dide naskirin re heye.

Bi vî mebestê gundê Ayazma, bûye du beş. Li cihên bilind, ev kesên mafyaya araziyan rûdînen, li xwarê jî yên feqîr û kedkar bi cih bûne.

MAZLUM DOĞAN-

AZAD ALTUN

Welatê 'çi min jê' Mêrdîn

Di bakurê Kurdistanê de Mêrdîn cihekî bi taybet e. Vê taybetiya wê di pêvajoya şoreşê de jî xwe tim daye xuyakirin.

Ji aliyê erdnîgarî (cografî) ve Mêrdîn cihekî stratejîk e. Li serê kolikeke bilind ava bûye. Li serê wî kolikê kelayeke mezin heye ku ji bo parastina ji cerdên biyanan berî zayinê ava bûye. Li aliyê başûr û rojavayê Mêrdînê beriyek gelek fireh heye. Di dîrokê de serdestan gelek caran ew dane destên hev. Wekî tê zanîn gelê herî kevn li vê derê gelê asûrî (suryanî) ye. Nişanên gelê asûrî û şopên wan li her devera Mêrdîn xuya ne.

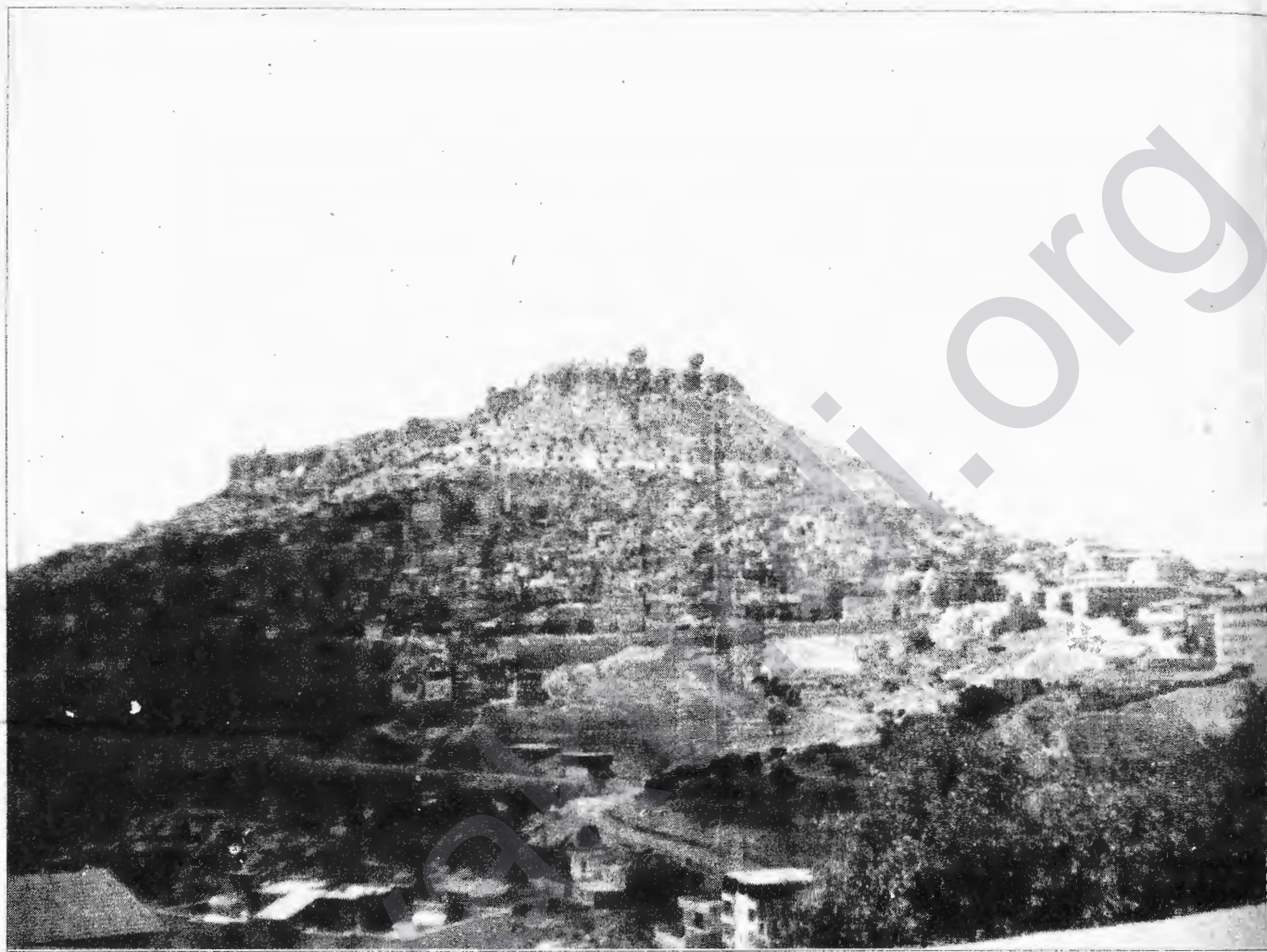
Di dema osmaniyan de û berî wan jî erebên Iraqê û Sûriyeyê hatine li vê derê bi cih bûne. Van salên dawîn jî kurd hatine bajêr. Bi taybetî di pêvajoya şoreşê de kurdan ji derdorên wê koç kirine û li Mêrdînê bi dehan tax ava kirine. Li aliyekî din, bi sedan karmendên tirk jî li vê derê hene û hinek çeqenên qafqasî jî li Qoserê bineciyan in, ew kes hînî kurdî jî bûne.

Ji bo Mêrdîn ev gotin tê gotin: "Bi şev gerdane bi roj goristan e" Ev gotin bi taybetî jî bo navenda Mêrdînê ye. Di axînen kesên ji başûrê biçûk de jî Mêrdîn simbol e.

Heta pêvajoya şer helandineke hov li ser gelan hatiye meşandin. Bi piranî gelên wekî suryanî û kelîdanî ji neçarî jî vê derê koç kirine. Beriya bîst salan jî bi deh hezaran û hîn pirtir hebûn, lê a niha bi dehan û sedan tene jimartin. Di dîroka komarî tirk de gelên ereb û kurd jî leqayî polîtîkayên pişavtinê (asîmîlasyon) hatine. Di pêvajoya şer de jî komarê navenda Mêrdînê jî xwe re wekî biryargeh dîtiye. Sedema vê rewşê di rastiya ereb û kurdên li bajêr û rastiya Qoserê (Kiziltepe) de veşarî ye.

Erebên navendê, li ser navê rebîtiyê tu tiştêk di kesayetiya xwe de nehe-wandine. Ji bo wan erebî tenê axaftina bi erebî ye. Lê nijadperestî pir e. Gelperwerî, neteweperwerî jî bo wan xerîb in. Ji nivî pirtirên wan bi zarokên xwe re bi tirkî dipeyivin û navên tirkî li wan dikin.

Mîna keke balkêş ku divê bê gotin, di çalakî û pîrozbahîyan de, ji bo stranên bi erebî bîn gotin, kesên kurd jî delava demokratên ku bi eslê xwe ereb in hewl didin. Ji vê yekê tê fêmkirin ku ji

Dîmenek ji navenda Mêrdînê

baweriya netewetiyê dûrbûneke bêhempa heye.

Dewletê li navenda Mêrdînê her malbatek bi awayekî, bi xwe ve girê daye. Îro ji her malbatê miheqeq yek an dudu karmend in. Ji bo vê yekê jî kesan xwe deyndarî dewletê dîtine.

Berî 12'ê rezberê tîkiliyên gelek xortên ereb bi çepgirî re çêbûye. Lê piştî 12'ê rezberê kilît li mejiyê xwe

Bi qasî du salan e ku komeleyên karmendan hewl didin ku sazîyên din jî bikişînin ser xeta rastiye. Di sala 1996'an de "Platforma Demokrasiyê" ava bû. Di nava wan de hinek komeleyên karkeran jî hene, lê pir dernakevin pêş. Vê platformê jî hê çalakiyên bi bandor û xuyayî pêk neanîne. Li Mêrdînê çalakî û pîrozbahî hê jî hêwanan derneketiye qadan.

xistine. Her wiha xwe ji kurdan û tîkoşîna wan bi dîr xistine. Mîna keke balkêş; Kenan Evren ev peyva xwe li Mêrdîn kiriyê: "Her tim erebên Mêrdînê jî bo pêkûtiya ku li ser kurdan bûye, gotine 'çi min jê.'"

Di sa mîna keke balkêş: Du xortên ereb di dolmîşê de rêwî ne. Dema ji bo sehkirinê leşker wan disekinînin û hemû rêwîyan dadixin, yê ereb danakevin. Ku serbaz ji wan re dibêje "çima

hûn danakevin?" dibêjin: "Em ereb in, em ne kurd in" serbaz dibêje "îcar ereb ji ku derket' û li wan dide.

Ji bo ku ereban xwe ji kurdan bi dîr xistine û ji dîranî ve lê nihêrine; dewletê jî zor nedaye wan. Ji bo vê yekê jî alozî li nava Mêrdînê çênebûne. Gelek kurdan jî ji bo vê rehetiyê xwe li Mêrdîn girtine.

Di dîrokê de ji mîna keke balkêş he-

ye ji bo Mêrdînê. Dema serhildana Agirî tîkê diçe, Seyidxanê Ker tevî êla xwe ji bo derbasî Sûriyeyê bibin rîya wan di nava Mêrdîn re derbas dibe. Dema tene nêzikî Mêrdînê leşkerên tirk pêşiya wan digirin. Seyidxan û êla wî dikevin rewşeke xerab. Hinek ji êlê jî dibêjin: "Emê ji êlên Mêrdîn alîkariyê bixwazin" lê Seyidxan vê peyva hanê dike: "Na! ev der welatê 'çi min jê' ye. Alîkariyê naxwazin an nabînin û ew jî tîkê diçin. Seyidxan jî li vê derê şehîd

dibe, gora wî hê jî li gundê Mêrdînê Zonê ye.

Li Mêrdînê tîkiliya kurd û ereban

Heta bîst sal berê xetên stûr di nava ereban û kurdan de hebûn. Ji ber ku gundên Mêrdîn bi piranî kurd bûn. Ereban ji kurdan re digotin: "Gundî" û kurdan jî ji wan re digot: "Bajarî". Her çiqas ne wekî berê be jî hê jî bi wateya kurd 'gundî' û bi wateya ereb 'bajarî' tê gotin.

Hê jî tîkiliyên navçeyên Mêrdîn bi navendê re qels in. Navçeya ku herî zaf tîkiliya wê bi Mêrdînê re heye, Qoser e. Nisêbîn û Midyad bi serê xwe navend in. Dêrik û Şemrex (Mezidax) bi Amedê re tîkildar in. Gelê Stewrê jî ereb e, lê tîkiliya wê pir bi navendê re tune ye. Li Stewrê jî wekî Mêrdînê nijadperestî heye û neteweperwerî gelperwerî tune ye. Gelekên wan xwe jî tirkên bêhtir tirk dihesibînin. Gelê navenda Midyadê, cihên wekî Rişmil û Qubala jî mihelmî ne. Mirovên mihelmî jî xwe ne kurd û ne ereb dibînin. Li ba ereban ereb, li ba kurdan kurd in.

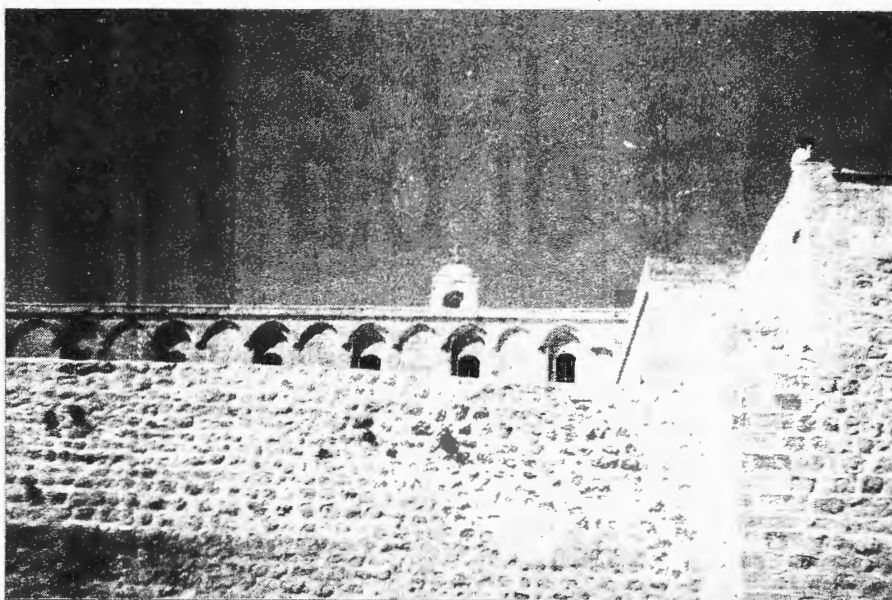
Bi xurtbûna tevgera azadiyê re mirovên ereb û mihelmî carinan dibêjin da-pîra min an bapîrê min jî kurd e.

Di van salên dawîn de gelek ên mehelmî jî xwe li navenda Mêrdînê girtine û şorbe bûye tevlihev. Belê ew jî di bin bandora "çi min jê" de mane. Bê guman divê gazina mirov ne ji ereban, ji kurdan hebe. Divê kurd ne di bin vê bandora ve bîrdozê (îdeolojî) de bin.

Gelek ereb, mihelmî û kurdan di pêvajoya şer de xwe li Qoserê jî girtine. Tiştêkî xuya jî bi xurtbûna têkoşîna gel re, li Qoserê 'tefecîtî' yê dest pê kir. Xeyalên dewlemendiyê, hişê pirî kesan dagirtine. Lê di pêvajoyê de, baş xuya bû ku wekî 'rant' a şer di kişandina nefetê (mazot) de ji çete û rehên wan sûd wergirtin. Îro Kamil Acunê ku waliyê Şîmexê ye, baca ku distîne pê çete û partiyên xwînxwar xwedî dîke.

Rewşa derdorên demokrat

Îcar em hinekî li ser derdorên demokrat bisekinin. Karmend û demokratên Mêrdîn di pêvajoya şer de bi piranî temaşevanî kirine. Dûrî jiyana birêxistinî sekinî ne. Perdeyê reş kişandine ser çavên xwe. Li Mêrdînê eniyê dijber ava nekirine. Hewldanên heyî tiştên heja ne. Wekî komeleyên karmendan (Eğitim-Sen, Tarım Sen, Bel-Sen). Lê ne bes e. Bi qasî du salan e ku komeleyên karmendan hewl didin ku saziyên din jî bikişînin ser xeta rastiyê. Di sala

1996'an de "Platforma Demokrasiyê" ava bû. Di nava wan de hinek komeleyên karkeran jî hene, lê pir dernakevin pêş. Vê platformê jî hê çalakiyên bi bandor û xuyayî pêk neanîne. Li Mêrdînê çalakî û pîrozbahî hê ji hêwanan demeketiye qadan.

Divê mirov rewşa karkerên ku di kargehên Mêrdînê de karkeriyê dikin jî raxe ber çavan. Mixabineke kûr û dûvdirêj ji bo wan heye. Ji wan karkeran jî sedî nod di neynika "Türk-işê" re li xwe, welatê xwe û li dinyayê dinêrin. Piraniya karkeran beriya şer hatine Mêrdînê. Kargehên heyî jî, rêveberiya wan bi zordariyê dimeşe.

Mînak: Kargeha çimentoyê ji sedî

51 ya OYAK'ê ye. Zoreke mezin li ser karekên vê derê xuya ye.

Karkerên Xizmeta Gundan (Köy Hizmetleri) jî bi piranî li xwe miqate ne, ji bo ku di demsala kar de bêne xebitandin, navên xwe jî bi nizm û sistî dibêjin. Ev karker û karkerên bi doman (qedrolî) tu carî rêxistinên bi nîrx ava nekirine û ji bo eniya dijber hewl nedane xwe. Ku mirov dipirse: Çima? Dibe jî: Karkerên bi doman mehê 65 milyonanî distînin û karkerên demsalî (Mevsimlik) jî, ji quta kirina kar ditişin ku di saziyên demokratîk de hevalbendiyê bikin.

Di yekê gulanê de dema pîrozbahî li Mêrdînê hate rojevê, karkerên van kar-

gehan qet hewl nedan xwe ku l'ê gulane li qadan pîroz bikin, an jî li hêwanan. Pêşniyazên komeleyên karmendan jî bê sûde man.

Ji bo van sedemên li jorîn jî pîrozbahiyên Newrozê jî tim di hêwanandê mane. Dîsa dibe ku ji bo van sedeman partiya HADEP'ê bingeheke xurt zêft nekiriye û rêberiya wê qels maye. Divê HADEP li gorî van şertan xwe saz bike û rêberiyê ji gelan re bike.

Dîsa jî em bawer in ku têkoşinê pêşî re li her kesî vekiriye. Her çiqas di pratîkê de her tişt baş xuya nebe jî, mejî li her kesî zelal e û hê jî zelal dibe. Mînak koçberên ku li Mêrdîn bi cih bûne li ser navê biratiyê, ji bo jiyaneke azad, xwe baş didin nasîn. Lê dîsa jî, ji bo ku keda têkoşinê ji gel û gelan re bibe bingeha jiyaneke bi rûmet, sazî divên, kedekê ji dil û can divê. Divê karker û karmend, ji jiyana birêxistinî bawer bikin. Bi qasî baweriyê jî ked divê.

Em bi bawer in ku îro şaxa NÇM'ê li Mêrdînê hebûya, wê hemû gelan di pratîkê de bidîtana, bê ev tevgera hemdem çiqas rûmeteke mezin rê gelan, çanda gelan û nîrxên hemdem dide.

ÇIYA MAZÎ, CÎHAN ROJ

Rehmet li kefendizê berê be

CELALETTİN YÖYLER

Di nava pêşiyên me de, gotinên pir manîdar û bi nîrx hene. Wekî çawa ku ji bo kesên ku xuyên xwe bernadin dibêjin: "Kurmê şîrî heta pîrî" Bi rastî rejîma xwînxwar, ev heştê sal e xuyê xwe yê xwînrîjandinê bernedaye. Gelê me ev peyv jî gotiye: "Xeta xwar ji gayê pîr e." Hem jî dibêjin: "Tu çiqas pisîkê bavêjî li ser çarlepken xwe dikeve." Rejîma nijadperest çiqas karbidestên wan bêne guhartin jî ew her wekî pisîkê û gayê pîr in. Ango hem xwediyê xeta xwar û hem jî dixwazin wekî pisîkê tim li ser çarlepkan bikevin. Bi rastî kiriyarên rejîma tirk çîroka "Babaqulî" tîne bîra mirov. Kêsekî rêbir û şêlînkar heye.

Ew dixwaze rêwiyekî bişêlîne. Dêrîkeve pêşiya rêwî, dibêje: "Ezê te bişêlînim", rêwî jê re dibêje: "Bira bo Xwedê tu çima min dişêlîni?". Rêbir li hemberî wê gotinê dibêje: "Şêlandina, karê min e" rêwî dibêje: "Gelo navê te çi ye?" Dibêje: "Navê min Mihîmed e", rêwî jê re dibêje: "Gelo navê bavê te çi ye?", dibêje: "Ebdille ye." Rêwî dibêje: "Bi

Xwedê tu min bişêlîni, lewre navê te navê pêxember, navê bavê te navê bavê pêxember e, tuyê çawa min bişêlîni?", rêbir hinekî diponije dîsa tamarê xirab tenê û dibêje: "Ezê te bişêlînim", rêwî dibêje: "Gelo navê kalkê te çi ye?" Dibêje: "Navê wî Babaqulî ye." Rêwî, dibêje: "Ez êdî bawer dikim ku tuyê min bişêlîni, lewra fesadî ji Babaquliyê te tê." Ev heftê sal e peyayên (zilamê) rejîma nijadperest, xwe li ser kar in li pey hev dibin hikûmet, yek diçe yek tê. Lê ji bo xatirê Xwedê çawa yek ji wan jî yê berî xwe yek gavekê bi tenê jî, ji bo mafê mirovan û pêşvebirina wê komarê li xêzeke hemdemî navêtine.

Tevgerên wan ên nemirovane û nijadperestî bûye wekî peyva ku dibêjin: "Rehmet li kefendizê berê be", dibêjin: Li welatekî mirovek her tim tîrbên kesên nû mirî vedike û kefenên miriyan didize. Demek dibore ew kes dimire û kurê wî rêçika wî dişopîne û kefenên miriyan didize. Dema ku kefenan didize, darekê jî di paşiya mirî de dikute. Li ser vê tevgerê gelê wê deverê dibêjin: "Rehmet li kefendizê berê be, wî kefen tenê didizî, ev hem kefenan didize hem jî daran di paşiya miriyên me re dike."

A, em kurdên reben dema ku li rêveberên rejîma nijadperest temaşe dikin, em dibînin, ku yêrî hatî jî yêrî çûyî nê qenstir in. Wekî niha rêveberên hikûmeta îro (koalisyona

ANASOL-D) bi taybetî jî cigirê serokwezîr (Cenabê Bülent Ecevit) dibêje: "Ezê ji kurdan re gundên şaristan (köy-kent) ava bikim." Gelo ev mirov jî bo ku qenciye bi kurdan tîke, projeya xwe ya kevnare dişopîne? Na, ez bawer nakim ku ev ramana wî ya pêşverûtî û mirovahî be, her ev raman ya nijadperestî dijminahî ye. Lewre heke mebesta wî jî bo hezkirin û pêşvebirina gelan be, wê ev vê projeya xwe, di berîn de li welatê xwe û ji bo gelê xwe yê rojavayê bixebitîne.

Em baş dizanin ku ev projeya wî jî bo dorpeçkirina gelê kurd e. Ew jî mebesteke wî yê pîr çepel û xirab e. Li hêla din tu dinîhêrî wezîrê dadê (Oltan Sungurlu) hê jî 'Şewket Kazan' pintitir diponije. Şewket Kazan, rasterast li meydanê deh dîlên şer di Zîdana Amedê de serê wan da ber daran û perçiqand û got ez ji ber ku partiyeke bi navê îslamê me, ez mirovên li hember îrejîmê bi şûrekî serê wan difirînim. An jî bi bawerîya xwe ya îslamiya osmanî serê wan diperçiqînim. Dîsa rehmet li kefendizê berê be. Mebesta wezîrê nû hê jî xirab e. Lewre ew dibêje: "Divê ku kurd, bi ezabê hêdî hêdî bimirin û bi zanîna ku em neviyên Cengîzhan û Hilako ne." Ev nijadperest tu demî nabin mirov û nayêre nav koma mirovahiyê, hetanî ku di gemara xwe de nexeniqin.

Welatê min ê di bin postalan de

Êşa hesreta te di dilê min de birîneke mezin e. Kevirên te, ax û çiyayên te her dem di xeyalê min de ne. Gava ku min serê vê sibê ser û çavên xwe şuştin, Dicle, Firat û Mûnzûr hatin bîra min. Duh bîranîna te di mêjiyê min de zindî bû. Meşa me ya li nav di berfê, ew livbaziya pêşî, ew sekinîn li ser tirba şehîdan û ew serhildanên mîna lehiyê tev mîna şerîda filmekî di ber çavên min re derbas bûn. Di nav van xeyalan de, min xwe winda kir. Girêkeke mezin kete qirika min. Laşê min geh germ bû geh sar bû. Çavên min tarî bûn, laşê min ricifî û lerizî. Mîna pertikên darê li ber bayê hejiyam.

Pîşt re dengê hesin kete guhê min. Min guhê xwe bel kir û baş guhdarî li wî dengî kir. Ev deng, dengê tanq, firokeyan bû. Yek car teqîneke mezin hat. Ev dengê teqînê wisa bi şid bû ku axa di bin lingê min de hejiya. Ev teqîn a hewan, topan, bombeyan û çekên giran bû. Pêda dengê 'Allah allah' wekî nêzik bû. Şiqeşîqa singûyan bû. Min serê xwe rakir û li jor nihêrt. Ji dereke dûr ve

ewrên reş û tarî ji erdê radibûn û ber bi asîman ve hildikişiya û bilind dibû. Xemek kete dilê min. Gelo ev deng, ev teqînê û ev ewrên reş li ku derê çêdibin. Min berê xwe da rojê û pişt re min li siya xwe mêze kir. Dema nîvro bû. Dîsa min guhên xwe dayê û çavên xwe vekirin. Min dît û fêm kir ku ev rewş li ser te diqewime.

Çavên min sor bûn, aqil ji serê min çû. Hêrseke mezin bi min girt û min xwe winda kir. Min kulmên xwe guvaştin, tevahiya hêza xwe kom kir, serê xwe bilind kir û min baz da. Bayê cemidî mîna şirnaqan li nav rûyê min diket. Ez mîna teyrekî difiriyam. Pir derbas nebû, serê min li dîwarekî ket, ez paş ve pekiyam û li erdê ketim. Çi bû ji min, çi hate serê min, min fêm nekir. Xwîn ji bedena min herikî, cihan li min tarî bû û ez ji hişê xwe çûm. Ez nizanim kanê çiqas dem derbas bû. Gava ku ez hişyar bûm, min çavên xwe vekirin, min dît ku tiştek neguheriye. Bi zor û zehmetiyeke mezin dîsa rabûm ser xwe, berê xwe da rojê û li saeta xwe nihêrt ku dem esir e. Min fêm kir ku min tenê bi

çend saetan hişê xwe winda kiriye.

Çiqas dem diborî, deng zêde dibû. Vêga dengê mirovan jî dihat. Dengê jin û zarokan bû. Qêrîn, hawar û feryad li heft qatê asîman disekinî. Ev qêrîn û hawar a dayik, xwişk û birayên min bû. Di hundirê min de ba û bager rabû, dilê min mîna daholê lêdixist. Min êşa di canê xwe da ji bîr kir. Û ez dîsa firiyam. Hêja min çend bask nehejandin serê min careke din hêj hişkîr li dîwar ket. Û ez dîsa li ser piştê li erdê ketim. Gava ku min careke din çavên xwe vekir, roj çûbû ava û cihan tarî bûbû. Li asîmana tiştek xuya nedikir. Stêrkan jî rûyên xwe veşartîbûn.

Hinek di halê xwe da sekinim û çend gotin ji devê min derketin: "Ax welatê min, tu dişewitî ez dihelim. Tu di bin postalan de yî, ez di nav çar dîwaran de me. Tiştek ji destê min nayê."

Min xwest ku carekê din rabim ser piya. Hêja min xwe rast nekiribû, ji hêdika ve birûskê pê ket, tariya asîman qelaşt û

li ber min ket. Pişt re ew birûsk guherî, bû mirovekî ciwan. Cilên leşkerî li bejna wî, çekek li milê wî û çend bombe bi tenişta wî ve daliqandîbûn.

Pirtûkek jî di destê wî de hebû. Bi dengê zelal û germ gazî min kir.

Heval! Wisa xwe neheline. Ev peritîna te bêfeyde ye. Bi vê rewşê tu nikarî tiştekî baş bikî. Wisa xuya dibe ku te ez ji bîr kirime. Ez bedeneke mezin im li hemberî dijmin. Di nav şerekî dijwar de me. Bila dilê te rihet û xweş be. Tola qêrîn û zarîna dê û xwişkên me tê hilanîn. Lê nayê wê wateyê ku tu bar nakeve ser milê te. Erê, karekî pir mezin dikeve ser milê te jî. Karê te ew e ku tu ji her hêlê ve xwe xurt û bi hêz bikî, vîna xwe tûj bikî û tu xwe ji derve re amade bikî. Tu carî min ji bîr neke û giraniya xwe bide ser xebata xwe."

Pîştî van gotinan bi destê min girt, ez rakirim ser piyan û pirtûka destê xwe dirêjî min kir. Bi dirêjkirinê re ji min re wiha got: "Ev pirtûk çeka te ye. Kîngê te ev çek bi awayekî delal da şixulandin wê hîngê tu yê nêzikî min bibî." Pişt re destê xwe danî çeka li ser milê xwe û axaftina xwe berdeyam kir.

Ancax bi vî rengî tu yê bibî layîqî vê çekê."

Bi dawiya gotinê xwe re destê min şidand û hejand. Pişt re hew ku min dît bû stêrkeke mezin û geş û ber bi asîmana ve hilkîşiya û bilind bû. Min serê xwe hilda li asîman nihêrî, min dît ku her der bi stêrkan ronî bûye. Pişt re ez fetilim hundir, çûm li ser maseya xwe rûniştim. Bi awayekî bi hurmet min pirtûka xwe vekir û dest bi xwendinê kir. Çiqas min rûpelek dixwend, dengê girîn û zarîna dêr dibû, di şûnê de dengê kêfê, ken, şahiyê û dilgeşiyê dihat. Bi vê re jî dengê stran û helbestên şoreşê guhê min dagirtin. Dilê min jî şa bû, ken kete ser lêvê min û hema ez rabûm ser xwe, derketim derva û careke din ez firiyam. Ez firiyam ber bi teva, da ku bişkinim pozê xwe bêhna kulîlkên reng bi reng, derxim ji dilê xwe wê hesreta mezin, dîsa şad bidim bi te welatê min. Ez li ku bim jî, bedena min li ku be jî, wê her dem rihê min bifire, qesta te bike û were bighêjîne te welatê min.

Welatê min, welatê min, we-la-te min!

GIYASETTİN ŞEHİR

- 28.07.1914: Şerê Cihanê yê Yekemîn dest pê kir.
- 28.08.1821: Perüyê serxwebûna xwe îlan kir.
- 29.07.1992: Nûçegihanê Kovara Özgür Halkê Çetin Abayay li Batmanê ji aliyê hêzên tarî ve hate kuştin.
- 30.07.1979: Di bîrxwedana Siwêregê de Salih Kendal di riya welatê xwe de can da.
- 31.07.1992: Nûçevanê Rojnameya Özgür Gündemê Yahya Orhan li navenda Kercewsa Batmanê ji aliyê kontrayan ve hate kuştin.

- 01.08.1927: Mao Zedung li welatê Çînê Artêşa Rizgariya gel ava kir.
- 02.08.1990: Dewleta Iraqê, Kuweyt dagir kir. Piştî dagirkirina Iraqê dewletên wekî Amerîka, Îngilte û Fransayê bi hêzeke mezin Kuweytê ji bin dagirkirina Iraqê xelas kirin, di vî navê de bi hezaran gelê iraqî yê sivil ji ber bombe û êrişên van dewletan hatine kuştin.
- 02.08.1973: Dr. Nurfî Dêrsimî çû ser heqîya xwe.
- 03.08.1914: Almaniya li hemberî Fransayê herb îlan kir.

AWIR

Helbestvanê Nemir Cegerxwîn

Helbestvanê kurd ê azadiyê Cegerxwîn ji bo rizgariya gelê Kurdistanê wekî ew dibêje "Serxwebûn bê şer nabe" bi awayekî tun-tin xebat dikir. Helbestên Cegerxwîn yê bi şeweyekî hestiyar û tûjtirîn di nav gelê kurd de cihêkî taybet digire.

Roja 19'ê tîrmeha 1997'an li ser bîranîna Cegerxwîn û helbestên wî panelek li NÇM'ê ji hêla Cigirê Serokê Giştî yê HADEP'ê Osman Özçelik ve hate lidarxistin. Di panelê de Osman Özçelik li ser jiyana Cegerxwîn, têkiliyên wî hêviyên wî, armanca wî bi şeweyekî kûr û dûr li ser dîrok û wêjeya kurdî û hin nakokiyên di navbera Cegerxwîn û Celadet Alî Bedirxan de rawestiya.

Osman Özçelik di destpêka axaftina xwe de li ser wêje û dîroka kurdî rawestiya. Wî bi bîr xist ku ziman di hebûna gelan de, pêşketin û netewebûnê de hêmana herî girîng e. Özçelik, nişan da ku bîngeha avabûn û mayîna welatparêziyê ziman e. Di berdewama axaftina xwe de daxuyand ku filozof, alîm, mamoste û pedegokê mezin Ehmedê Xanî (1651-1707), wexta ku bi dest nivîsîna "Mem û Zîn"ê dike, Ehmedê Xanî nizanibû ku wê ew destana kevnare bigihêje, sedsala bîsta û bibe mamosteyê Cegerxwîn.

Osman Özçelik di de xuyan ku heta îro tu berhem bi hunermendî û hêza ziman negihaye qada Mem û Zîn bê Shakespeare, Cervantes, û Firdewsî ji bo zimanê xwe çî ne Ehmedê Xanî jî ji bo zimanê xwe ew e. Özçelik diyar kir ku Cegerxwîn jî ji ber vî yekê Ehmedê Xanî jî pêxemberekî mezintir rêber qebûl dike û cara yekemîn di berhemên xwe de daxwaza yekîtiya ziman, çand û edetên kurda kiriye. Her wiha Özçelik diyar kir ku Cegerxwîn di 18 saliya xwe de bi dest xwendina medreseyê kiriye û di medreseyê de fêrî çand û wêjeya kurdî bûye. Di dema serhildana Şêx Seîd de agirê welatparêziyê di dilê wî de vêdikeve û dibêje "Ez kurdperweriyê ji Şewqî Begê Elbaqî hîn bûm." Piştî ku xwendin xelas kiriye, Feqî Şexmûs bûye Mele Şexmûs. Di berdewama axaftina xwe de dide zanîn ku di sala 1943'yan de kovara ku ji aliyê Celadet Alî Bedirxan ve bi navê Hawar derdikeve, Cegerxwîn jî di nav kadroyên Hawarê de cih digire. Gelek helbestên wî di vî kovarê de ten weşandin. Gel wî nas dike û bi nav û deng di-

be. Di sala 1946'an de dibe endamê Civata Azadî û Yekîtiya Kurdistanê ku navê wê komeleyê berê "Xoybûn" bû. Her wiha Özçelik daxuyand ku piştî "Şoreşa Sor" di 1917'an de hêviyek mezin xistibû dilê gelên bindest û Cegerxwîn jî ji vî yekê bêpar namîne û cara yekemîn di şîrên xwe de qala proleterya dike. Wî bawer kiribû ku wê rojekê Artêşa Sor were hawara kurdan. Sala 1945'an Cegerxwîn vedigere Şamê ba Celadet Alî Bedirxan, piştî çar salan Cegerxwîn dibe hevalê komunîstan û rexneyan li Xoybûnê digire. Di vî demê de di navbera Celadet Alî Bedirxan û Cegerxwîn de nîqaşên tûj çêdibin. Cigirê Serokê HADEP'ê Özçelik daxuyand ku di sala 1953'yan de Stalîn dimire û Cegerxwîn vî yekê wek xebera reş tîne ziman. Belê di vir de Osman Özçelik bi şeweyekî sergirtî naxwaze ku Cegerxwîn pesnê Stalîn bide, Lewre jî dibêje: "Ji ber ku haya Cegerxwîn jê nî e ku Stalîn kurdê Sovyetê jî hev belav kirine. Hin şandine Azerbeycanê, hinek jî şandine Gürcistanê û Kazakistanê..."

Osman Özçelik bi bîr dixwe ku di sala 1957'an de hevalbendiya Cegerxwîn bi kominîstan re diqede û ew bi hevalên xwe re saziya "Azadî" ava dike. Di sala 1958'an de Azadî bi Partiya Demokratên Kurd li Suriyê re dibe yek. Özçelik axaftina xwe wiha qedand: "Ez ne bawer im ku tu kesî bi qasî wî jiyana kurdan ya civakî nas dikir. Tu kesî bi qasî wî navên teyr û tebayên Kurdistanê, navên kulîlk û nebatên welêt, halet û edawetên cotkariyê nizanibû, kesî bi qasî wî navê malbat û eşîrên kurdan nedizaniyê û nas nedikir. Helbestvanê nemir li cografya Kurdistanê çiya bi çiya, newal bi newal, deşt bi deşt geriyabû. Wî dîroka kurdan hûr û kûr dizaniyê û zanebûna xwe di şîrên xwe de, di çirokên xwe de nîşan dida."

AZAD AVAŞIN

ÇAVDÊRÎ

AMED TIGRÎS

Berjewendiyên neteweyî û yê şexsî

Di nav kurdan de bi salan in ku li pêş hest û helwesta neteweyî, nezanbûn, kar û berjewendiyên (menfeetên) şexsî, malbatî, herêmî, dinî û komikî hebûne û bûnê astengên mezin û dijwar. Dema mirov li dîroka me ya nêzik, ya ji salên 1800'î bi şûn ve dinêre, bi awayekî zelal dibîne ku ev berjewendiyên biçûk ketine pêşiya berjewendiyên neteweyî. Berjewendiyên neteweyî yê herî mezin û hêja ne û hemû berjewendiyên şexsî, malbatî û eşîrî di nav xwe de dihevine. Dema berjewendiyên neteweyî tîk herin an jî wînda bibin, yê din ên ku me li jor hejmartin jî hemû yek bi yek tîk diçin an jî ji navê radibin. Jixwe berjewendiyên şexsî, malbatî, herêmî û civakî hemû di nav ên neteweyî de ne. Ev hemû bi hev du re berjewendiyên neteweyî pêk tînin. Ji ber ku heta niha berjewendiyên kurdan ên neteweyî nehatine parastin û yê ku hebûne jî ji aliyê dijmin ve ji holê hatine rakirin; yê din ên wek şexsî, malbatî û herêmî nemane û nehatine pejiwandin jî. Yek ji wan nasnameya kurdan e. Dijminê dagirker hîn nasnameya kurdan yanî hebûna kurdan napejirîne; ziman û çanda wan qedexe dike. Ev hemû di nav berjewendiyên neteweyî de ne. Berjewendiyên şexsî, malbatî, eşîrî, berjewendiyên temenkurt in. Yê neteweyî temendirêj in. Berjewendiyên neteweyî wekî keştiyekê (gemiyek) ne. Dema keşti bin-av bibe an jî noqî bin avê bibe, hemû kes û tiştên ku di keştiyê de ne bi hevdu re bin-av dibin. Mirov jî dewra İdrîsê Bedlîsî bigire heta niha rewş wiha ye. Dewletên herêmên carinan ji bo ku hinek axa, şex û mir serokeşîrên kurdan bikişînin ba xwe û li yê din bixin, pere, mal û madalya dane wan. Ew li dijî kurdan bi kar anîne. Ji ber ku berjewendiyên neteweyî ji aliyê dagirkeran ve nehatine qebûl kirin. Çend sal piştê, dijmin dema bin lingên xwe saxlem kirine, vî carê vejeriyane wan û ew tiştên ku dane wan bi paş ve ji wan girtine. Rewşa kurdan her wiha heta îro dom kiriye û dike. Encama berjewendiyên şexsî û feodalî ev e.

Kar an jî bandora berjewendiyên neteweyî gelek mezin e û wekî tiştêkî veşartî ye. Her kes nikare van nîrx û hêjahiyên mezin û pîroz bibîne. Kesên zana û hişyar vî berjewendiyê zû bibînin û jî bo vî yekê tîbikoşin. Çima berjewendiyên neteweyî niv veşartî ye yan jî her kes nikare zû bi zû û bi çavekî bê berçavîk vî yekê bibîne?

Ji ber ku kar û berjewendiyên şexsî û malbatî bêhtir darengî (madî) ne û di demeke kurt de tê dîtin û encam didin; lê yê neteweyî gelemperî ne û zû bi zû nayên dîtin û encam nayê girtin. Ez dixwazim di vî mijarê de çend mînakên berbiçav bidim ku mijar bêhtir zelal û derzî bibe. Mirov dizewice, xanî çêdike, mal ava dike û zarok çêdike. Zevî, bexçe û rezê xwe wekî malê xwe yê şexsî û arizî dibîne. Ji ber vî yekê jî, bêhtir-lê mêze dike, bi şev û roj dixebite, xweş û geş dike û di demeke kurt de ber jê digire. Genjîm pembû, titûn, Tirî, firengî, zêbeş, sêv û hwd. berhev dike. Rast e, ev dozîm (icgûdû) bi her kesî re heye. Di jiyaneke adetî de mirov divê van tiştan bike û jiyaneke xweş û normal bijî. Lê kar û berjewendiyên neteweyî ku yê herî mezin, girîng û pîroz in wiha bi zelaflî û di demekê kurt de ne xuya ne. Veşartî ne an jî niv veşartî ne.

Halbû ku dema welat ne azad be, axa mirov di bin piyên leşkerên dijmin de be, al, ziman, edebiyat û çanda mirov qedexe be; mal zevî rez, bexçe jin û zarok ne yê mirov in. Yê mirov bin jî mirov ne azad e. Hatina neteweyî ya giştî ku di salê de bi milyardolar e, jî xezîneya dijmin re diçe. Gel û welat sût ji van kar û berjewendiyên darengî û manevî yê herî mezin nabînin. Mirov dema li Kurdistanê rengîn û dewlemend dinêre, welatekî rût û zilû dibîne. Mirovên birçî û tazî dibîne. Bi hezaran zarokên nexwendî û perîşan dibîne. Hatînen ser û bin erdê yê Kurdistanê dikarin tîra deh qet nifûsa Kurdistanê bikin.

Lê hezar mixabin gelê normal vî yekê nabîne, lê ew hatina biçûk a ku ji zevî, bexçe û rezê pezê wî tê dibîne û xwedî lê derdikeve. Dema kesekî destdirêjiya zevî, rez an jî pezê wî dike, wê demê dinyayê lê xerab dike. Ji bo zarok û endamên malbatê esira xwe çavên xwe ji ser nakute û xwe dide kustin. Lê dema dor tê ser welatê dibêje: "Kuro li karê xwe mêze bikin, ma bi we maye..."

Heke nasnavê kurdan neyê nasî

Rêveberê Navenda UNESCO'ya Katalonyayê Felix Martí û lîsôn ku ew wendibên Katalonyayê bi subalkarê Jiyana Rewşen Nejat Ayaz re tene dîtin.

Ji kerema xwe re xwe bi xwendevanên me bidin nasîn?

Ez rêveberê Navenda UNESCO'ya Katalonyayê me. Katalon neteweyek e di nava Îspanyayê de. Ew xwediyê çandeke cuda ne. Em di nava dewletekê de çar netewe ne: Kastilî bi îspanî, bask bi zimanê euzkera, katalon bi catalonî û gelê bi galîk zimanê galîkî dipivîvin.

Me li paytexta Katalonyayê li Barselonayê, navenda UNESCO'yê ava kir ji bo ku tîkiliyên di navbera çanda katalonî û UNESCO'yê xurt bibin. Di sala 1984'an de li ser erêkirina komîsyona UNESCO'ya îspanî, hikûmeta katalonî û li ser erêkirina Sekreteriya UNESCO'yê ya li Parisê ev navend vekir.

Çi cure maf di destê gelê katalon hene?

Niha mafên gelê katalonî yê çandî bêtir qeyd û bend tê nasîn. Ew tîkiliyên wateyê ku zimanê katalonî di nava sînorê Katalonyayê de digel îspanî wekî zimanê fermî tê nasîn. Yanê niha du zimanên me yên fermî hene; zimanê me yê zikmakî û zimanê fermî yê Îspanyayê. Di hemû qonaxên perwerdehiyê de çanda me tê fêrkirin, her wiha di nav sînorê Katalonyayê de perwerdehî bi zimanê katalonî ye. Dîsa televîzyon jî bi zimanê me weşanê dikin. Televîzyona dewletê jî heye ku bi piranî bi îspanî weşanê dike; lê cih dide katalonî jî. Divê bê gotin ku hinek televîzyonên taybet ku bi zimanê îspanî weşanê dikin jî hene.

Di hîlê siyasî de destûra me ya taybet heye li Katalonyayê. Navê wê "Statûta Katalonyayê" ye. Li gorî wê destûrê ango qanûna bingehîn hikûmeta Katalonyayê bi riya hilbijartinên giştî ji nav partiyên siyasî bi awayekî demokratîk tê hilbijartin. Niha hikûmeteke me ku hemû parti tê de cih digirin li ser kar e, ew hikûmet di serî de mijarên çand û perwerdehiyê, di gelek waran de xwedî raye ye. Her wiha ew hikûmet dikare li ser hawirparêzî, sazîkirina derdora bajarên û hinek politikayên aborî jî biryaran bigire. Bêguman biryarên bingehîn ên li ser aboriyê di destê hikûmeta navendî ya

Madridê de ne. Lê di gelek warên tîkildarî ayendeyê (pêşeroj) me de em xwedî biryar in.

Ev çend sal in ku ew hikûmet didome?

Hikûmeta Katalonyayê di çar salan de carekê tê hilbijartin. Li gorî wê yekê jî du salan carekê hilbijartin heye. Heke em niha jî bo hikûmeta katalonî hilbijartinê bikin, emê piştî du salan îcar jî bo hikûmeta îspanî dengê xwe bidin. Em du hikûmetan hildibijêrin.

Hûn dikarin li ser erdê welatê xwe yê di nava sînorê de Fransayê çî bibêjin?

Niha erdê katalonî di nava sê dewletan de hatiye parvekirin. Parçeyê mezin di nava Îspanyayê de ye û jî sê beşan pêk tê: Beşê katalon, beşê Valensiya û beşê girava Balerik. Ev her sê beş di nava dewleta îspanî de xwediyê statûyên taybet in. Parçeyekî erdê Katalonyayê jî di nav sînorê Fransayê de ye. Ev parçeyekî biçûk e, lê gelê wê derê girêdayî çanda katalonî ye. Em bi gelê bajarê Sardinya re jî xwediyê çandeke hevpar in. Bi qasî 300 hezar katalonî li başûrê Fransayê dijî. Bi giştî hejmara gelê ku bi katalonî dipivîve 8 milyon e.

Dîroka gelê katalonî digihîje kîjan heyamê?

Wekî netewe di sedsala dehan de me xwe saz kiriye. Em parçeyekî Împaratoriya Ewropayê Kaorolenjiyan bûn. Di Serdema Navîn de desthilatdarên me gav bi gav ji împaratoriya hê zêde xweserî bi dest xistine. Paşê li cihên cur bi cur ên Katalonyayê hinek dewletên xweser ên ezmûnerî pêk hatine. Paşê jî van hikûmetên xweser hinekan di nava Katalonyayê de cureyê federasyonê pêk anîne. Di dawiyê de (keyitiyek) (qraliyet) ava kirine. Wê keyitiyê jî sedsala dehan heta sedsala 15'an dom kiriye. Em gelekî nêzî hikûmeta îspanî û dewleta galisiyan bûne. Her wiha em gelekî nêzî dewleta baskê ya bi navê Navarra jî bûne. Paşê keyatiyê wekî ya berê pêk hatiye. Piştî re malbatên ser-

dest ên katalonî û kastiliyan jî hev zewicîne. Li dû wê yekê konfederasyonê di bin destê qraleki de pêk hatiye. Sedema bihevre bûna me ya niha jî ew împaratorî ye. Konfederasyona rastîn di sedsala 18'an de dest pê dike.

Di destpêka sedsala 18'an de katalonî li hemberî kastiliyan tîk çûn, welatê wan jî hêla artêşa kastiliyan ve hate vegirtin. Piştî wê yekê hemû sazîyên me jî holê hatin rakirin, kastiliyan dewleteke bi her awayî yekgirtî ku modela jakoben a Fransayê jî xwe re mînak digire, ava kir. Bîrînan me yên di warê azadîna çandî û siyasî de heta sedsala 18'an diçûn.

Di sedsalên 19 û 20'an de me jî bo bidestxistina azadiya xwe xebat kir.

Niha rewşa me gelekî baş e, lewre piştî ku demokrasî hate Îspanyayê, awayê rêveberiyê li seranserê Îspanyayê bû demokratîk. Me mafê statûyêke taybet bi dest xist. Niha em di nava qonaxêke wisa de ne ku dibe ku Katalonya di nava Yekîtiya Ewropayê de bibe endameke serbixwe. Yanê endameke serbixwe yê Ewropayê ku bi dewleta îspanî re xwediyê tîkiliyên taybet e. Lewre bi wê dewletê re gelek berjewendiyên me yên hevpar hene. Ji ber wê egerê wê tîkili-

ji bo me pêwîst nabîne, lewre divê artêşa Ewropayê ya tevahî hebe. Her wiha pêwîst nake ku pereyên katalonî jî hebin.

Di "Serdema Komarî" de li Katalonyayê serhildanek pêk hat. Di wê serdemê de desthilatî li pişt komarê bû. Lê ew bi ser neket. Hêzên Franco Katalonya dagir kir. Şerê dawîn "Şerê Ebro" bû. Ebro sînorê di navbera Îspanya û Katalonyayê de ye. Biryara yekemîn ya Franco rakirina qanûna Katalonyayê bû ku rê dida hikûmeteke nermere ya xweser û bikaranîna çand û zimanê me. Di tevahiya serdema Franco de gelê me bindest, çand û zimanê me di dibistan û weşanan de qedexe bû. Gelek mirov hatin darizandin ji ber ku zimanê katalonî di dandandînan rojane de bi kar anîn. Lewre jî bo me şerê li Katalonyayê ne tenê, şerê civakî ya çepgir û rastgir bû. Li gorî baweriya Franco mirovên Katalonyayê bi piranî komarî bûn. Lewre gelek mirov hatin girtin; gelek rewşenbîr derketî bûn, heta ku dawî li rejîma Franco hat.

Li gorî gotinan ol di dîroka we de xwediyê cihêkî taybet bûye, gelo çima?

Catalon zaf bi baweriya xiristiyanî ve girêdayî ne. Bandora dêra katolik pir xurt bûye di dîroka me de. Di demên giran de hinek kêşeyên nêzî gel jî bo parastina çand û zimanê katalonî pir alîkarî kirin. Lewre jî bandora manastira Montserrat gelek e li ser mirovan. Montserrat bi awayekî vekirî piştigiriya çand û zimanê katalonî dike û demokrasî di astêke bilind de ye li Montserratê. Baweriyên olî di demên dîktatoriyê de alîkari-

Sempatiyêke me ya mezin heye ji bo gelê kurd heye, we gelekî êş û azar kişandiyê di domana (pêvajoyê) dîrokê de. Em ji bo kêşeya gelê kurd çareseriyêke adilane dixwazin. Çareseriyêke kêşeya kurd girêdayî pergala dadî ya navneteweyî ye.

yên me yên taybet bi dewleta îspanî û baskî re hebin. Niha daxwaza me ew e ku em wekî endameke serbixwe ye Yekîtiya Ewropayê bîn nasîn.

Li Katalonyayê çî partiyên ku doza veqetîna ji Îspanyayê dikin hene?

Çima? Niha doza veqetîna tîstêkî dîrî rastiya demê ye. Lewre li seranserî cîhanê mirov lê dixebitin ku tîkiliyan xurt bikin û hevkarîyê pêk bînin di nava welatan de. Bi tenê tîstê ku em dixwazin mafê diyarkirina çarenûsa xwe ye. Em dixwazin bi dewleta îspanî re sazîyên hevpar pêk bînin da ku biryarê li ser jiyana xwe bigirin. Ew yekê bide zanîn ku gelê katalonî gelekî desthilatdar e, dikare bi xwe biryara li ser jiyana xwe bide. Divê ew jî wekî gelê din ê li Ewropayê mîna îspanî, bask û fransîzan bê dîtin. Dîtin me ew e ku em li ser mijarên ku berjewendiyên me tê de hevpar in, bi gelê îspanî re, bi hemû gelên din re hevkarî û hevalbendiyê bikin û bi serxwebûna xwe bixin qada Ewropayê jî. Divê ew girêdayî daxwazên me be ku emê jî bo xatirê bi hev re jiyînê dev ji kîjan warê serweriyê berdin. Bo nimûne em bi wê dîtinê re ne ku avakirina artêşê

ya çanda katalonî û demokrasîyê kiriye.

Li Barselonayê navenda UNESCO'yê û li bajarên wê şaxên wê hene, hûn dixwazin bi wê yekê çî daxwaza xwe pêk bînin?

Tîstê ku em li ser radiwestinê ne dewlemendiya aborî ye. Ji bo me tîstê girîng aliyê çandî ye, ziman û çanda me, gelê me jî îspaniyan vediqetîne. Lewre jî dema em li ser UNESCO'yê bûn xwedî hinek agahiyan, gelek rewşenbîr, hunermend û nivîskarên xwest pê re dandandînan xwe xurt bikin. Ev rêxistin li ser zanist, çand, perwerdehî û warên civakî xebatê dike. Ew tîst jî bo me alîkariyek bû, ji ber ku em gelekî girîngiyê didin pêşvebirina pir-alî ya mirovên xwe.

Çalakiyên we kengî dest pê kirin?

Di nîveka dema Franco, ango di sala 1960'î de, baweriya xwestina bereveniyê ji UNESCO bi me re çêbû. Me got em dikarin bi wê awayî mafên xwe yê bingehîn ku di peymanên navneteweyî de hatine misogerkirin, biparêzin. Wê demê danîna peywendiyên navneteweyî gelekî dijwar bû. Ji ber ku Îspanya bi t-

Li Ewrûpa demokrasî pêk nayê

ne endamê Neteweyên Yekbûyî bû, dema me qala maf û azadiyan bikira wê UNESCO em biparastina.

Çi reng çalakiyan hûn li dar dixin?

Em di gelek waran de çalak in. Wergerandina belge û pirtûkên UNESCO'yê li zimanê katalonî, belavkirina wan li kesên rewşenbîr, xwendekar û hemû kesên ku bi karê perwerdehî, zanistî û çandî dadikevin. Ew aliyekî çalakiyên me pêk tîne. Her wiha em di du waran de alikariya Sekreteriya UNESCO ya li Parîsê dikin. Yek pêkanîna danûstandina di navbera jiyana olî û cihanî de; lewre em bawer in ku ol aliyekî girîng a jiyana çandî ye. Ji ber ku em aştîyê dixwazin, em dikin ku ol alikariya pêkanîna aştîyê bike. Di sala 1994'an de me pêşengên ji hemû olan vewxwendin Barselonayê da ku ji bo geşbûna çanda aştîyê peymanekê girê bidin.

Aliyekî din jî ziman e. Divê hebûna hemû zimanan bê parastin. Hinek ziman bi xetereya (talûke) windabûnê re rû bi rû ne, ji ber ku kesên ku pê dipeyivin gelekî hindik mane. Hinek jî ji ber pesta siyasî di heman rewşê de ne. UNESCO pêwîst e alikariya hemû zimanan bike, lewre ziman gencîne ye. Her wiha bernamêyê taybet ya UNESCO heye ku jê re dibêjin "Lingua Pax". Ev peyva latînî tê wateya parastina aştîyê bi alikariya zimên. Armanca sereke ya vê bernamêyê parastina curbicureya zimanan û alikariya perwerdehiya pir-zimanî ye. Ji bo hemû zarokan tiştekî pir girîng e ku hûnî zimanê xwe yê zikmakî bibin. Berî her tiştî zimanê zikmakî, piştî zimanê fermî, zimanên cîran û di dawiyê de jî zimanên navneteweyî wekî îngilîzî, frensî, îspanî û çînî. Ev çalakiyên li ser zimên ji Parîs û Barselonayê tên meşandin. Sekreteriya Parîsê rêbernameya (pirtûkên pedagojî) amade dike ji bo mamostayên li seranserê cihanê. Ew ji bo hikûmetan jî belgeyan çap dike. Dîsa semînerên li ser perwerdenasiyê (pedagojî) ji kesên têkildar re tên pêşkêşkirin. Her wiha materyalên teknîkî ji bo pevgirêdanên (network) li Katalonya û Îspanyayê û dibistanên UNESCO'yê tên amadekirin. Niha 40 dibistanên li Katalonyayê beşdarî vê bernamêyê dibin.

Pevgirêdana duyemîn a bi navê "Pevgirêdana Komelên UNESCO"yê 25 komele di nava vê pevgirêdanê de cih digirin. Ev tê wê wateyê ku welatîyên me yên li gelek gund û bajarên Katalonyayê hevkarîyê di karê UNESCO'yê de dikin ji bo pêşvebirina mafên mirovan, çand û hawîparêziyê. Em li Katalonyayê ji van koman giştan re xizmetê dikin. Komên me yên lêkolînê he ne û bi taybetî li ser aştîya Bahra Spî lêkolînan dikin. Em li ser ewletîya herêma Bahra Spî û çareserkirina hinek nakokîyên li herêmê dixebitin. Em serokên ciwanên herêmê vedixwînin civînên perwerdehiyê. Dîsa em jî wan kesên dixwazin ku dema vegehrin welatê xwe di çalakiyên çandî de prensîbên UNESCO'yê serwer bikin.

Hûn çalakiyên xwe çawa fînanse dikin?

Niha mafê gelê katalonî yê çandî bêtîr qeyd û bend tê nasîn. Di nava sînorê Katalonyayê de perwerdehî bi zimanê katalonî ye. Dîsa televîzyon jî bi zimanê me weşanê dikin. Bi qanûna bîngehîn hikûmeta Katalonyayê bi riya hîlbiartinên giştî bi awayekî demokratîk tê hîlbiartin.

Ji gelek saziyên derveyî alikarî tê ji me re. Alikariya herî girîng ji rayedarên katalonî tê. Her sal parlamentoya Katalonyayê ji bo me pereyan terxan (veqetandin) dike. Ew lêsûnên (mesref) çalakiyên me derdixe. Li aliyê din hin caran Sekreteriya UNESCO ya li Parîsê bi me re dikeve danûstandinê û ji bo li-darxistinê hinek çalakiyan alikariya me dike. Her wiha ev navenda me, ji hêla Weqfa Katalan ve hatiye avakirin, lewre pêdiviyên me yên bîngehîn ji hêla wê weqfê ve tên temînkirin.

Ez dixwazim der barê serdestbûna çanda Amerîkayê li ser çanda cihanê de bîr û ramanên we hûn bibim. Li hemberî mêtinkariya çandî hûn dikarin çi bibêjin?

Em li dijî mêtinkariya çandî ne. Li gorî bawerîya me afirandin û parastina nîrxên xwecihî ji bo pêşeroja Ewrûpayê

warên zanist û lêkolînê de divê em ji hemû welatan sûtê wergirin, lê divê em di warê çandî de reseniya xwe biparêzin. Bawerîya me bi kapasîteya rêxistinê me heye. Mirovên tiral bindest dikevin. Em gelekî çalak in.

Hûn serdestiya Amerîkayê li ser Neteweyên Yekbûyî (NY) çawa dinirxînin?

Pergala NY'yê li gorî mercên îroyîn li pey demê maye. NY, li gorî pêdiviyê 50 sal berê hatiye avakirin. Em niha di dawîya sedsala 20'an de ne. Divê pergala heyî di du hêlan de bê guherîn.

1) NY divê li ser saziyên demokratîk ji nû ve ava bibe. Hewce ye saziyên ku NY'yê pêk tînin ne di zîmeta çend dewletan de bin. Em alîgir in ku hêza û rayeya Meclîsa Giştî zêde bibe.

2) Cihgirtina rêxistinên ne-hikûmetî ye. Ji bo gengêşkirina arîşeyên îroyîn

din, niştecihên van deran hatine li guhên bajarên cih bûne, hinek jî çûne Ewrûpayê...

Ez dikarim vê bibêjim, sempatiyê me ya mezin heye ji bo gelê kurd, we gelekî eş û azar kişandiye di domana (pêvajoyê) dîrokê de. Em ji bo kêşeya gelê kurd çareserîyeke adilane dixwazin. Lewre kêşeya kurd ne ew kêşe ye ku mirov bibêje bila kurd bi serê xwe çareser bikin, ew girêdayî pergala dadî ya navneteweyî ye. Hewce ye cemawera cihanê alikariya we bike, da ku hûn karibin di qada navneteweyî de bi nasnavê xwe cih bigirin. Ev berpirsiya me ye jî ku em di vî warî de alikariya we bikin.

Di rewşa îroyîn de kurd li derveyî rêxistinên navneteweyî tên hiştin. Hûn vê yekê çawa dibînin?

Ew ne pîrsgirêka we tenê ye, pir gel hene ku ne-xwedî dewlet in ji ber vê yekê jî li qada navneteweyî nayên temsîlkirin. Divê cemawera cihanî riyekê bibîne ji bo ku hûn jî bên temsîlkirin. Rewşa ku hûn îro tê de ne divê ji aliyê mirovahiyê ve jî neyê pejirandin. Pêwîst e ku hûn bibin xwediyê çarenûs û nasnavê xwe.

Wekî hûn jî dizanin Tirkîye endamê NATO'yê ye, divê ew rêxistin çekan ne-fîroze vî welatî û jê bixwaze ku kêşeya kurdî çareser bike...

Belê gotina we rast e. Divê hemû welatên demokratîk vî welatî rexne bikin ji ber ku nav û nîşanên gelê we, mafên we yên çandî û mafê domandina jiyana xwe li ser xaka bav û kalan, înkâr dike.

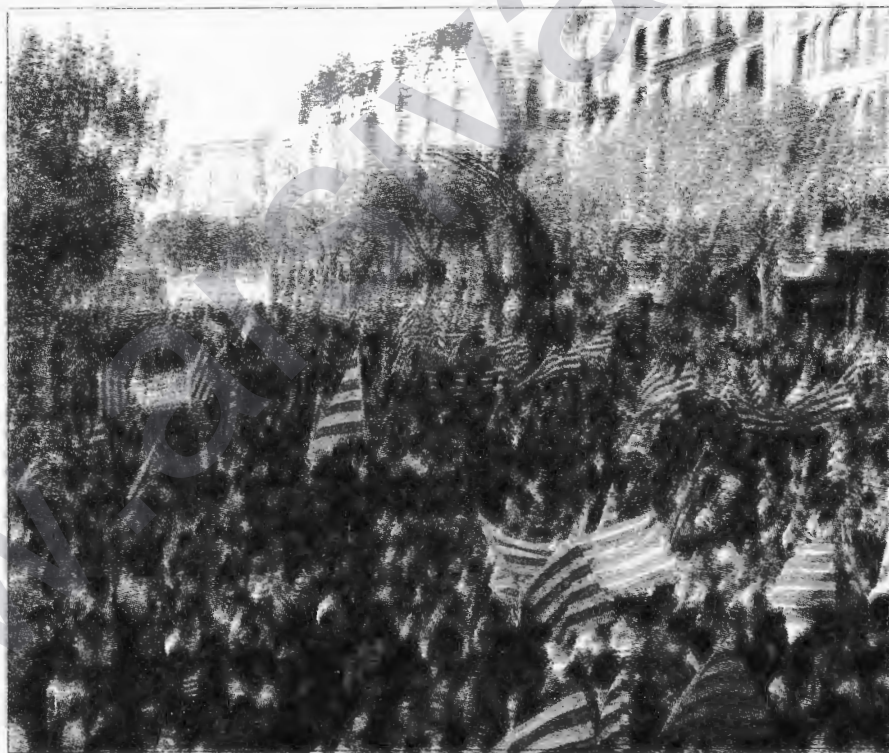
Em ji bo parastina reseniya çandî û zimanê xwe li hemberî bandora çanda tirk, ereb û farisan jî li ber xwe didin. Derfetên me gelekî kêmtir in, em dixwazin hin karên çandî û perwerdehî bi rê ve bibin, lê derfetên madî û zagonên dewletan rê nadin vê yekê, ji bo van çalakiyan em dikarin serî li UNESCO'yê bidin?

Heke hin proje ji ber nebûna derfetan û zagonên dewletan bikevin tengasiyê divê hûn ji bo hevkarîyê serî li rêxistinên ne-hikûmetî bidin. Em pîrs dixwazin di vî warî de bi we re hevkarîyê bikin. Ji ber ku çanda we parçeyekî çanda cihanê ye.

Gotina we ya dawî çi ye?

Morala xwe xera nekînin. Hin caran arîşe li mirov gelekî giran dibin. Di maweyê navincî de pîrsgirêk çareser dibin. Li Ewrûpayê berbendkirina çand û rastiya gelan ne xislekî awarte ye. Her çiqas hûn gelê dawîn bin ku nasnavê we nehatiye nasîn, lê pîrs najo wê ev rewş biguhere. Lewre li Ewrûpayê ku lê çand û nasnavê gelekî were redkirin, tu carî demokrasî pêk nayê. Ewrûpa nabe demokratîk heke hûn bi nav û nîşanên xwe nebin endamê pergala demokratîk.

HEVPEYVÎN:
NEJAT AYAZ
JÎ ÎNGİLİZİ WERGER:
SAMİ BERBANG

Xwepêşandana gelê katalonî

gelekî girîng e. Em niha kêfxweş in ji ber ku em ewrûpî ne, em di nava çandêke xurt a dîrokî de ne. Çanda îtalî, îspanî û katalonî pir xurt e. Arîşeya sereke ji medyayê tê, ji ber ku ew di destê pawanên (tekêl) pîr-welatî de ye. Ew xwediyê hêzeke mezin in, lewre dikarin împeryalizma çandî pêk bînin. Em li televîzyonan temaşe dikin, film û bernamêyên di televîzyonan de ji hêla amerîkî û japonîyan ve hatine kişandin; bi bandora wan film û bernamêyan nîrxên me yên xwecihî qels çûbin. Ew berpirsiya me ye ku em di bin bandora çanda pawan û welatên mezin de nemînin. Di

ên mirovahiyê di asta cihanî de ev yek pêwîst e. Di diwarojê de dibe ku du-meclîsî were rojevê. Yek ji wan wê nûnertiya neteweyan bike, ya din jî van rêxistinên binimîne. Lê berî her tiştî divê demokrasî li welatên endamê pêk were, heke wisa nebe gel li NY'yê nayê temsîlkirin.

Niha ez dixwazim werim ser rewşa Kurdistanî. Çar dewletan ew li hev parve kiriye, ez bi xwe jî bakurê Kurdistanê me, têkoşîna ji bo rizgariyê li vî parçeyê gur dibe, li hemberî vê yekê sê hezar gund hatine valakirin û şewitandin.

Binefşa Narîn û Cembeliyê

Mîrê Hekarî -vi-

Li pey van gotinan Cembeli gazî wan dike, dibêje ki şertên min bine cih ezê bi wê re bizewicim. Pîrê û qîza xwe bi helecana dibêjin ka şertên xwe bibêje şertên te çi ne? Cembeli dibêje şertên min ew e ku ji we herduyan kê pêşî di karmaxê de ji min re av anî, ezê wê bistînim.

Pîrê û qîza xwe radibin bi lez û bez her yek karmaxekê hildidin û baz didin ser kaniyê. Pîrê û qîza xwe karmaxê didin ber çirika kaniyê dikin û nakin karmax tijî av nabe. Bila ew bi av û karmaxê re dakevin; Cembeli jî bi lez û bez radibe li hespê xwe siwar dibe û ji mala wan direve û berê xwe dide çol û beyaran. Pir tê, hindik tê, rastî birekî pêz tê. Cembeli berê hespê xwe bi meşeke rehwan dide nava keriyê pez û bala xwe didê şivan li çenga pêz sekiniye, kulavê wî li milê wî ye û bi dengê şewat awaz li bilûrê dixê. Cembeli silavê li şivan dike û li cem şivan peya dibe. Cembeli ji şivan siwal dike, dibêje: "Şivanê delal, tu şivanê kîjan êlê yî?" Şivan jî dibêje: "Ez şivanê êla Dewrêş Begê me." Cembeli jî şivan dipirse: "Dewrêş Beg mirovekî çawa ye?" Şivan jî dibêje: "Dewrêş Beg mirovekî pir dewlemend û pir delal e, lê belê ev salek e serê wî di belayê de ye", Cembeli dibêje: "Xêr e, ev çi bela ye ku hatîye serê Dewrêş Beg?" Şivan dibêje:

"Wele ev salek e bi Binefşa qîza apê xwe re zewiciye, lê belê Binefş tu qedr û rûmetekê nade Dewrêş Begê û pê re xeber nade, ji ber vê yekê hiş û eqil di serê Dewrêş Beg de nemaye û serê wî tim di xax û lorên giran de ye û tim di nava xeyal û mitala de ye." Cembeli pirsgerêk û xemên Dewrêş Begê hîn dibe û ji şivan re dibêje: "Şivan were em

kincên xwe bi hev biguherînin, ezê çil heb zêr û hespê xwe jî bidim te, ezê di dewsa te de bibim şivan, tu jî bigêrê here mala xwe." Şivan jî difikire û dibêje ji wî tişti xweştir rehma Xwedê ye, ez li ser çavên xwe û çavên bavê xwe qebûl dikim."

Şivan radibe kincê xwe jî xwe dike, dide Cembeli, Cembeli jî kincên xwe jî xwe dike, dide şivan. Şivan kincên Cembeli li xwe dike û zêrên xwe dixê berîka xwe û li hespê Cembeli siwar dibe xatir ji Cembeli dixwaze û berê xwe dide mala xwe diçe. Cembeli jî radibe kincên şivan li xwe dike, kulavê xwe davêje navmilê xwe, dar dide destên xwe dixê fikînî û dide pey keriyê pez.

Di navberê re roj derbas dibin, Cembeli di emrê xwe de tu zorî û tengasî nedîtîye, tim û tim di nava xweşî û delaliyê de mezîn bûye, dema ku roj derbas dibin Cembeli jî ber ku ew tengasiya şivantiyê nedîtîye dev û lîvên wî tev diqelişin, rûyê wî bihustek dirêj dibe, dest û lingê wî tev basûr digire û diqelişe, Cembeli dikeve rewşek wisa ku hal tê de namîne.

Her roj cariyên êla Dewrêş Begê tê bîriyê gava pez didoşin, di lîvê cariyekê dikeve Cembeli. Cariyên hevalên wê, tev pez didoşin, elbên xwe tijî dikin ew jî, ji

kerba-bedewbûna Cembeli dema pez didoşe şîrê xwe tev didoşe erdê, dema dotina pez xelas dibe, elba wê vala dimîne. Dema êvarê tene malê Binefş jê dipirse, dibêje: "Ka şîrê te?" Ew jî jê re dibêje: "Xanim miyêke me heye, pir cinû ye, gava ez pez didoşim, tim tê li elba min diqelibe û şîrê min dirijîne."

Ev meseleya cariyê ne rojekê ye û ne dudu ye, her roj halê cariyê ev e. Binefş jî bala xwe didê ku di wî tiştî de ecranekî heye, rojek radibe bi cariyên re berê xwe dide bîriyê û diçe cem cariyê, dibîne ku carî zûr bûye, çavên xwe kutane bejn û bala şivan, şîrê ku didoşe jî tev dirijîne erdê. Dema Binefş dibîne ku carî şîr dirijîne erdê diçe cem cariyê, elbikê li serê cariyê dixê û dibêje: "Delalê te nedigot ez li ser şivan bengî û evîndar bûme!" Te digot miya cinû li elba şîrê min diqelibe û dirijîne," Binefş, cariyê jî ser kevirê bîriyê radike di dewsa cariyê de rûdine, dest bi dotina miyan dike. Dotina pez xelas dike, miya qer bi tenê dimîne. Dema miya qer ji miyêke pir cinû ye û ji destê Binefşê direve. Binefş bi hêrs gazî şivan dike, dibêje rabe miya qer ji min re bine, ezê bidoşim. Cembeli dibêje: "Xanim miya qer pir cinû ye, tu wê nedoşî jî dibê, tu rabe here bi la carî werin bidoşin."

Gava Binefş serê xwe bilind dike, li şivan mêze dike, bala xwe dide dev û lîvên şivan tev qelişîne, dest û lingên wî tev werimîne, rihê wî bihustek dirêj bûye; jê re dibêje Xwedê bela xwe bide te, kê tu xistiye şivanê êla me, wa tu dimirî nikarî li ser lingên xwe bisekinî, tê ji me re çawa şivantiyê bikî û pezên me biçêrinî. Careke din dibêje: "Rabe miya qer ji min re bine, ezê wê bidoşim."

Cembeli radibe ser lingên xwe û dide pey miha qer, mî jî li wî, alî vî alî direve, qelşên lingê Cembeli xwîn jê tê, Cembeli wiha li xwe mêze dike, dilê wî bi halê wî dişewite û ji xwe re dibêje ez Cembeli yê mîrê Hekariya bim, ez bi çol û beyana bikevim ji bo xatirê Binefşê bibim şivan vê kul û keserê bikişînim. Bi dilekî kul kulavê xwe ji navmilê davêje erdê, bilûra xwe derdixe dide ser dev û lîvên xwe yê mîna pelên cixarê ku îro jî qelişîne bûne mîna xetên kotanê, dengê zirav bi bilûrê dixê û pê re gazî miya qer dike û dibêje:

De weyla lê miya qerê dilê min dibê yo
De tu ji ber min nereve were ser bêriyê yo
De tu nizanî ez Cembeliyê Mîrê Hekariya
Hatime ji bo Binefşa Narîn bûme şivanê Dewrêş Begê yo
Qelş bi lingê min ketine mîna xetê konê yo
Qidûmê min nemaye ez li pey te birevim
De tu vegere were ser bêriyê yo
Bila Binefşa Narîn ji bo te jî min re pirsî nêbêje
Li ber cariya, tehna li min nexê li rûyê dinê yo

De lorî, lorî lorî loorî lorî

Bi dengê Cembeli re miya qer tê li ser bêriyê disekine. Cembeli bi serê miya qer digire, Binefş jî dikeve binê miya qer didoşe, gava Binefş dotinê xelas dike, radibe ser xwe, miya qer xwe li destê Cembeli dixê û direve, Cembeli serpişt dikeve erdê, qama Cembeli jî ber piştê wî dikeve erdê. Ew qame gava Fariz Beg jî ber Dewrêş Beg direve diçe Hekariya, wê demê Cembeli Binefşê jî xwe re nîşanî dike û tê nava kona, Binefş dema wî dibîne, radibe wê qamê diyarî Cembeli dike.

Dema çavên Binefşê bi qamê dikeve dibêje wê heye-tuneye ev Cembeli ye. Êdî li ber cariya qet dengê xwe dernaxe, radibe cariya li hev kom dike û berê xwe dide malê û tê nava êlê. Bala xwe didê Dewrêş Beg jî ber deriyê malê rûniştîye, Binefş jî Dewrêş Begê re dibêje: "Serê te bixwe bi ser axatiya te de, tu qet ji Xwedê natirsî, ka here li halê şivanê xwe binihêre ka şivanê te ketiye çi halî, dest û lingê wî tev qelişîne, bûne birîn, nikare li pey pez here û rabe yekî bişîne dewsa wî, bila ew were vir, em lingê wî derman bikin, heya sax dibê."

BERHEVKAR: SERVET YUKSELIR

Li navendên çandê çalakiyên ve heftayê

Li NÇM'ya Stenbolê

● 27.08.1997 Yekşem:

Ji Teatra Jiyana Nû şanoya "Rojbaş", saet: 14.30

Konsera Xanemîr, saet:18.00 (Hozan Xanemîr di ve konserê de wê hinek stranên gelêrî û şoreşgerî ji kasetaya xwe ya ku wê derkeve jî pêşkêş bike.)

● 01.08.1997 In:

Ji beşa Sînemayê ya NÇM'ê Filmê Ömer Kavur "Anayurt Oteli",

saet:18.00 (Ev film dema ku cara yekemîn hatibû pêşkêşkirin bûbû sedema gelek nîqaşan, lewre ev yekemîn filmê tirk bû ku li ser derûniya mirovan radiwestiya.)

● 02.08.1997 Şemf:

Ji Teatra Jiyana Nû lîstika "Rojbaş", saet: 14.30

(Lîstika Rojbaş bi berfirehî li ser jiyana û arîşeyên civaka kurd û hişyarbûna neteweyî radiweste.)

Belgefîlmê İsmail Beşikçi, derhêner Ahmet Soner, saet:1800
Pêşangeha zarokên Navenda Çanda Mezopotamyayê didome

AWIR

Mîtingên Kurdistanê an mîtingên Rojhilat

Roja 18.7.1997'an li NÇM'ya Îzmîrê sempozyûmek bi navê 'Mîtingên Kurdistanê' ji aliyê zimanzan F.Huseyin Sağnîç ve hate lidarxistin.

Zimanzan F. Huseyin Sağnîç mîtingên ku di dema 1967'an de hatibûn lidarxistin, ji aliyê ronakbîr û ciwanên kurd ve bi navê "Kurdistan mîtingê" destnîşan kir. Lewre ew mîting ji aliyê ronakbîr û raya giştî ve wekî "Mîtingên Rojhilatê" tê zanîn ji van ronakbîrên hilbijarte İsmail Beşikçi jî pirtûkek bi navê "Dahûrîna Mîtingên Rojhilatê" (Doğu mitinginin analizi) nivîsiye. Lewre li ser pirsê me, 'çima hûn ji wan re dibêjin mîtingên Kurdistanê,' birêz Sağnîç gotina xwe domand û bersiva pirsê me di gelemşeyê de hişt.

Sağnîç di berdevama axaftina xwe de daxuyand ku di sala 1967'an de 8 mîting hatine lidarxistin, ji van 7 mîtingan ji aliyê kurdistanîyan, ya din jî ji dorhêlên Rojhilat ve li Erzeromê bi navê "Mîtingên Serhildana Anatoliyê" hatiye lidarxistin. Sağnîç wekî sedema mîtingê ev xal rêz kirin:

Dihat westin ku nivê elektrîka Bende-va Kebanê li Kurdistan û nivê din jî wê biçûya Rojavayê Tirkîyeyê. Li Batmanê rafinerî avakirina rafineriyekê dihat xwestin, ji bo ku petrôla xam li wê derê bê paqijkirin. Lê dewletê rafinerî li vir ava nekir. Ger rafinerî li Batmanê bidamezirîya wê gelek kesên kurd jê îstifade bikin.

Yek ji hevalbendê Tirkîs, Nihal Adsız der barê nîjadperestiyê de nêrînen

xwe anîbûn ziman, li gorî Nihal Adsız, ji bo nîjada tirk pak bibe, divê reh û koka gelê kurd ji holê bê rakirin, kurdan li hemberî van gotinan reaksiyon nîşan dan.

Sağnîç, axaftina xwe wiha domand: "Di sala 1961'ê de TİP (Partiya Karkerên Tirk) damezirî, di nav de gelek ronakbîrên kurd cih girtin. Mînak Musa Anter yek ji van bû." Birêz Sağnîç da zanîn ku mîtingên ku pêk dihatin di navbera wan de heyetek hebû. Her wiha Sağnîç, da zanîn ku mîtinga dijber, li Erzeromê hat lidarxistin, lê bersiva wê jî li Enqereyê hate dayîn. Bi vê mebestê 8 mîting hatin lidarxistin û di wê demê de li ser kêşeya kurd nedihat rawestîn.

Sağnîç ji bo girtina TİP'ê (1972) wekî sedema sereke daxwazên ronakbîrên kurd nîşan da. Dû re ronakbîrên kurd di nav DDKO'yê de cih girtin û bi serê xwe parastina neteweya xwe kirin. Mînak: Beşikçi jî der barê vê bûyerê de wiha gotibû: "Kurd hatine ku neteweya xwe biparêzin." Sağnîç di dawîya axaftina xwe de dirûşmeyên ku wê demê hatibûn avêtin wiha rêz kirin:

– Em ne qereqolan, dibistanan dixwazin

– Ne cendirmeyan mamosteyan dixwazin

– Çima ji Rojava re şaristanî, ji Rojhilat re cahilî?

– Ne dipçik, em dest dixwazin.

– Ne ji hev veqetîne, em yekitiyê dixwazin

FEREÇ ÇOBANOĞLU

TÎŞK

ŞÜKRÜ GÜLMÜŞ

Mirin diya te bimire

İnsan, tim û tim ji mirinê tirsîyaye, bi jîneke nû kefxweş û dilşa bûye. Ew taybetiyeke însanî ye. Mirin, rûreş, bextreş, bêtam, kitimiyêke mezin e. Jiyana zêdebûn e, tameke ezîz e. Bereketêke bê buha ye, ji bo wê yekê însan, ji mirinê ditirse, direve û pê kefxweş nabe. Li ser jiyana gelek tiştên xweş hene. Li ser mirinê jî pir nîfirên dil bikul, dilbirîn ên dayikan hene. Yek ji wan jî "mirin diya te bimire" ye. Erê. Bila dayika mirinê jî bimire. Bila ew jî sêwî bimîne. Bê dayikî bê bihuştî ye. Hem li vê dinê, hem li wê dinê (!).

Lewre mirov, însan çiqas egît be, çiqas dewlemend be, dîsa jî ji destê mirinê nikare bireve. Çend gotinên feylezofan, şoreşgeran li ser jiyana û mirinê wiha ne:

"Her jiyaneke nû, ji mirinê re merhebayek e"

"Em ji mirinê natirsîn. Heya ku jiyana hebe, mirin tune. Gava ku mirin were, em tunene."

"Mirin, heye wekî perê çivîkan sivik e. Mirin heye mîna çiyayê Taye giran e."

"Mirin, ne ji bo mirovên mirî, ji bo însanên mayî felaketeke mezin e."

Û wîha hîna pir dom dike. Em dikarin hîn jî wan mîsalên delal zêde bikin. Lê belê ez dibêjim, bila çend wekok (mînak) di cihê xwe de bimînin. "Ew besî me, hemûyan e. Ku mirov karibe îbretêkî jê derxîne, yek jî bes e."

Ji bo vê yekê, wî însanê delal, enternasyonalîstê mezin Kemal Pîr wiha digot: "Ez ew qas ji jiyana hez dikim ku, ji bo wê ez dikarim bimirim. Em qebûl bikin an jî nekin, mirin û jiyana bi hev re tîn dinê. Mîna bercêwîyan in. Ne bi îradeya me çêdibe, ne jî ji holê radibe. Însan di nav wan dereceyan de, dikare ji xwe re fersendina bi dest bixe. Ji bo wê yekê xebatên min ên li zindanan hemû li ser mirin û jiyaneke nû hatine holê. Ez dikarim bibêjim ku, 'ewladê min î yekem û kitim' Şeva Çaran e. Mijara wê 'wekî pir însan zanin' li se mirina Çar Egîdan e!.. Ên din jî ez dikarim wiha bînim ziman:

Tirsa min, mîna sihya min

Merheba Mirin

Li ser Xeyalê

Rojek bi rûmet bedelî emrekî bê rûmet e.

Her wiha dom dikin ew mînak. Mijara wan hemûyan; mirin û jiyana, tirs, berxwedan, jiyaneke nû ye. Tiştine taybetin. Li Akademiya Kurdî, qîzeke kurd, çavşîn, porzerîn, ji min pirsî: "Xebatên we yên bi zimanê kurdî hene an na?.." min serê xwe xwar kir. "Li min biborin, lê heta îro min tim û tim bi zimanê tirkî nivîsand. Lê ezê bi zimanê xwe binivîsim." "Navê xebata we çi ye?" Bê teredût û bê tirs min bersive wê da: "Mirin diya te bimire!.."

Hter ser e

Vê dinyayê
 Dema cihê xwe, nas kir
 Kirasek ji
 Hemû rengan pekhatî
 Bq bejna xwe ker kir û dirû
 Sal hatin
 Sal borîn,
 Mirovan xwe lê kire wêris,
 Kirasê ew pê razî ji ber kirin
 Reng anîn û reng birin
 Ji reşeke tarî dest pê kirin
 Ji ber kê ve
 Zilm û zilmâtê
 Dinya nixafit,
 Ji hingê were
 Mirova sera
 Renga çeng û şer e
 Li wan dinya
 Rise û heta îro
 Çi ne li bere

Hewar.. Hewar

Kê ditiye
 Yan rojekê
 Ji gotinbêjekî bihistiye
 Mirovên
 Ji ber pariyek nanî
 Leş û goşt
 Lê büye hestî
 Dayika zarokê
 bi hêviya
 Ji ber birsitiyê ne nivisti
 Wan bi xwe
 kirine hewar.. hewar
 Deşt û biyabanê
 Dirêj birin aqar.. aqar
 Mîrê mirova
 Hingê, ji pêkenîna
 Di xindiqî
 Bi mest û serxuştî
 Harîkarî.. bi rê kirin
 Lê hezar caran cihê daxê
 Li şîna
 Nan û derman û avê
 Bi sedan
 Rengêt gula digel xwe birin

Man xewn

Ne bi carekê hezar caran
 Viyan girê çar çira vemîrnin
 Xemla bihara ghiştî,
 Li govendî bişewtînin
 Pirtuka Zin û Memê hidîrinin
 Kela Xanê Lepzerî avakirî
 Ji bin hibin û biherifînin
 Lê bizûtên Nêwrozê
 Nehîştin û qet venekir

Xwezî û xewnê nehezan
 Her man jehr û nebûn şekir

Min jivan e

Dayê te digot
 Hêsta çilkêt te
 Bi dîmahî nehatibûn
 Çaxê gundê me
 Bi hovîtî wêran kirin,
 Demek kê mabû
 Rabû westîka û ser niya
 Landika me tu tê da
 Dinivandî
 Pelixandin jêk piyya
 Rast e dayê
 Ya te gotî
 Bi çavê serê xwe min ditin,
 Her cihekî tê da bûrim
 Min ajotî
 Nemabû bihustek axê,
 Bo kêlan û cotî
 Li wan min jivan e
 Dî gel te dayê
 Heta heme ji bîr nakim
 Ya min dîtî û ya te ji min ra gotî

Di hev du dihelingivin

Ez zarok bûm
 Bîra min têt
 Wekî miha,
 Faze min dişiya xewna veserim

Dema pîrekî
 Digot çawan peya
 Dibine siyar
 Li wê demê
 Dest pê kir û
 Rikêb ketibûn bin piya
 Carekê ketibûn
 Hemûya çepil bo lêdan
 Digotin siyar
 Nabine siyar
 Heta çend cara nekevin
 Cara siyarê me
 Li jordaniyê revek
 Hesp lê disetimîn
 Lê nexweziyê evro
 Hespê siyara
 Bi xwe di hev du dihelingivin
 pêk ra ji ber êk du
 Di ketîne û neşên bilivin

Bextê te me nebêje min

Nebêje min dilberê
 Ka hozanê
 Te bi vîna min û xwe
 Vehandî,
 Nebêje min dilberê
 Ka awazê
 Pê digirnijîm
 Nahên xwendin

Nebêje min dilberê
 Kanê tu,
 Dûr î ji min
 Tovê xweziya
 Cara me dihavêt
 Êdî nahêt çandin
 Bextê te me nebêje min
 Her gotineke tu bibêji
 Ne ji duhî, ne ji pêr
 Ji roja ji te peyda bûm
 Kovanê vîna min û te
 Hatin nivîsin,
 Li nav dilê min
 Li nav hizra min
 Hatin nivîsin,
 Li nav keser û axînet min
 Li nav kerb û kîna min
 Li nav bişkuj û bişkurîna
 Vîna min,
 Hatin nivîsin
 Li nav hebûna jiyana min
 Parçek im ji te
 Qet cuda nabim
 Di xeyam û hişê min da
 Çend vîna me, kevnar dibe
 Pîr dibe,
 Deh qat û deh qat
 Rihêt eşîqa min û te
 Li cihê xwe kûr dibe.

Mozaîka Çandî ARDEŞ

“Kardeş Türküler” KÜLER

Roj bi roj kasetên bi naveroka înternasyonalî zêde dibin. Kasetek ji wan “Kardeş Türküler” (Stranên Bira) ji aliyê BGST “Boğaziçi Gösteri Sanatları Topluluğu” (Koma Hunerên Pêşanderî ya Boğaziçi) ve hatiye amadekirin û li tomargeha (studyo) Kalan Müzik hatiye tomarkirin.

Naveroka kasetê li gorî navê wê ye. Di kasetê de ji gelek zimanan stran hatine gotin. Wexta ku mirov li kasetê guhdarî dike, mirov bi cihê rengiya wê dihese.

Çêkirina muzîkê ne karekî hêsan e. Ji bo berhemeke baş û kemilî xebat divê. Tê xuyan ku koma navborî jî bi çavê karekî hêsan li amadekirina kasetê xwe nenêrtine.

Kasetê ji aliyê cihê rengiya muzîkê ve baş hatiye honandin. Ji gelek zimanan di kasetê de stran cih girtine. Di vê xebata kolektîf de bi kurdî (kurmançî, zazakî), tirkî, ermenkî, gürçîkî stran hene. Ji kurdên alewî strana semahê hatiye berhevkirin. Ev yek jî mozaîka çandî nîşan dide û li Tirkiyeyê xebatên bi vî rengî nêzîkatiya neteweyan bi riya muzîkê pêk tîne û li ser wê esasê biratiya gelan xurt dibe.

Kasetê ve komê ya yekemîn di sala 1996'an de bi navê “Hordosan-Azerî şarkıları” derketibû û solistiya wê kasetê jî Feryal Önay kiribû. Di wê kasetê yekemîn de stranên azêrî cih girtibûn.

Boğaziçi Gösteri Sanatları Topluluğu

Belê derketina kasetên bi vî rengî divê hê zêdetir bibin. Biratiya gelan, înternasyonalî, mozaîka çandî û xebata kolektîf ya muzîkî, em bawer in ku wê li Tirkiyeyê pêşiya hin tiştan vekin.

Stranên ku di kasetê de cih girtine: Burcak Tarlası, Demmê, Yandı Bağrım, Sökün, Düzgün Bawo, Fadikê, Jîn û Hebûn, Goranî, Sari Gyalin, Zepür gı Tarnam, Satrpialo, Golas Empula Yulun.

SERWİSA ÇANDÊ

Nûbihara nû derket

Kovara mehane Nûbihar, bi hejmara xwe ya 53-54'an derket pêşberî xwendevanên xwe. Wekî hejmara berê, vê carê jî kovar bi derengî maye, lewre jî du hejmar bi hev re derketine. Di pêşgotina kovarê de xwesteka pîrbûn û zêdebûna xwendin û xwendevanan, bi demê ve tê girêdan û wiha tê gotin: “Çawa ji bo pijandina xwarinekê wext lazim e, çawa ku ji bona mezinbûna dergûşekê dem lazim e, her wisa ji bona pîrbûn û zêdebûna xwendin û xwendevanan jî zeman û xebat lazim e.”

Her wekî hejmarên berê di vî hejmarê de jî Alî Karadeniz, bi sernavê ‘Azadî û mirov’ nivîsa sereke nivîsandiye. Di vî nivîsa xwe de nivîskar, balê dikişîne ser “azadiyêke çawa” û pêdiviyên azadiya rastîn.

Di gel gotara Alî Karadeniz, di vî hejmarê de Sabah Kara, Mûhammed İqbal, Baba Tahîrê Uryan û Mela Hesen bi helbestên xwe cih digirin. Bi sernavê ‘Şeva havînê’ Raserîn Baravî çirokeke Ahmet Hamdi Tanpınar ji zimanê tirkî wergerandiye zimanê kurdî. Her wiha Ferîd İzolî bi nivîseke zazakî ku ji “Reçeteyên İçtîmâî” ya Bedîûzzeman Seidê Nûrsî sûd û kelk wergirtiye, Rojîn Zelal bi nivîsa “Peyvên Kurd-arî yên di zimanê tirkî de” rêzenivîsa xwe didomîne. Nivîsa Ahmed İnan bi navê “Bi Qûranê qîmkirin” ku beşek ji teza mastera wî ye balê dikişîne ser xwe.

Mîna her car rûpela zarokan “Zarokname” dîsa ji hêla Xelîl Amed, astana pirtûkan jî, ji hêla Ercan Gür ve hatiye amadekirin.

SERWİSA ÇANDÊ

Sol û kitêb

JAN DOST

Hûn bawer dikin, nakin kêfa we ye, min bi guhên xwe ev diyalog bihîst û wekî ku min bihîstiye, min nivîsandiye jî, erê hinekî seyr û ecêb e, her kes bawer nake sol bipeyivin, lê min peyva solan jî bihîst. Kitêbxaneyek û firoşgeheke solan di rex hev de hebûn li Helebê. Rojekê (şev bû) ez di navbera herduyan de rawestiyam û min ji xwe re hem li navên pirtûkan dinihêrî û hem jî li model û buhayên solan dinihêrî. Di nav xirecira sûkê de, dengê pelixî bi ber guhê min ket. Çi binêrim!! Carekê min dît soleke poz tûj, bi qeytan di refika camekê de diheje.. ronahiya çirayên camekê ew ji rûyê artistekê spehîtir kiribû. Berê solê ketibû kitêbeke di cameka kitêbxaneyê de. Sol û kitêb ketibûn vî diyalogê:

- Êvar baş kitêb e

- Êvar baş solê.. Çi ez anîme bîra te?
- We.. ne em cîranên hev du ne,!! Min jî bala xwe dayê.

- Min dît ku tu ne bi kêf î û min xwest ez sohbetekê bi te re deynim!

- Çawa ezê bi kêf bim? Bûye salek ez ji çapxaneyê derketim û li ser vî refikê razayî me, kesî hay ji min nîn e, toz li ser min bûye rûpelek. Kanî kêf ji ku tê?..

- Bi Xwedê yê min ez nû duh ji fabrîqê hatime, ez ditirsim ez jî wekî te salekê bimînim, bi Xwedê ezê birizim

- Na na, netirse, bi hezaran ling li hêviya te hene

- Tu çawa zanî
- Ho, hî.. ma ne ez tevde zanebûn im, berî te bi hezaran sol li şûna te rûniştin. Sê rojan nediman diçûn, piştê min ew di lingê xelkê de didîtin.

- Baş e çima tu ji cihêkî xwe nalivî, ma kirîdarên (muştêriyê) te nîn in?

- Ez ji bo mejiyan im, ne ji bo lingan im, niha xelk bi lingê xwe difikirin. Meji bûye şivanê xeyalan, bi kêrî xewnan tenê tê. Ji xwe yê ku min dinivîsîn dîn in.. ew dizanin kes min naxwîne, çima min dinivîsinin?! Ew ji xwe re bibin koşkar ne çêtir e?

Di fabrîqeyên we de kar bikin ne çêtir e. Xwe jî diwestînin, te jî diwestînin, bawerîya te bi Xwedê heye, sola delalî kurm ketine me, em êdî nema...

Hîn gotina pirtûkê negihabû dawî, di piştî carekê re destê firoşkar (ayî) dirêjî sole bûn, ew ji ser refikê daxistin. Dengê wê kûr dihat (bi xatirê te... bi xatirê te..) Pirtûk li cihê xwe ma û bi çavên tijî kîrî goriya.. Kêlîkek di wê navê de çû.. ew sal di lingê yekî de bû û bi pozbilindî ew diajot û qirp qirp ji erdê dianî.

Belkî xwendevan bawer nekin vî bûyera ku bi min re çiriyaye... lê ezê binivîsim û ew dîsa bi kêfa xwe ne: Berî ku ez vî quncîkî temam bikim, hate bîra min ku min pêşgotina çapa duyemîn ya Mem û Zîn a erebî rê kiriye Şamê, min xwest ku ez fêma bikim ka gihîştîye yan na, min telefon da bûroya ku pêşgotinê jê re hatiye birêkirin. Keçîkê bersiva min neda û got: Deqeyekê li ser telefonê bimîne emê lê bigerin. Ez bê deng mam, lê guhên min li ser bihîstokê bûn.. Yekî din telefon ji wê keçîkê re vekir û wî got: “Min çend cot sol di pasa we de ji bîr kirine, hêvîdar im hûn lê bigerin..!!”

Leşkeriya gundiyeke

Ji gundekî Kurdistanê gundiyeke diçe leşkeriyê. Gava leşkeriya wî xelas dibe, vedigere tê gundê xwe. Ji ber ku gundiyeke Kurdistanê bi tirkî nizanin ev zîlamê hanê xwe qure dike. Çend hevok tirkî hîn bûye. Li ber dilê wî hînbûna tirkî, tişteki pir baş e, mirov pê mezin dibe.

Bi hînbûna tirkî qure bûbû. Gundiyan jî meraq dikir, digot 'gelo ev zîlamê hanê bûye çi.' Rutbeya wî çi bûye. Bavê wî jî, bapîrê wî jî merak dikirin. In wî xwe qure dikir û meraqa nava dilê gundiyan zêde dikir.

Rojekê bavê wî û bapîrê wî, wî dikişînin quncikê menzelê jê dipirsin.

- Kuro te li leşkeriyê çi kar dikir?
- Karekî bi qîmet
- Kuro tu onbaşî bûy?
- Daha mezintir
- Tu çavûş bûyî?
- Daha mezintir
- Belqitiyo te em di meraqan de kuştin de bêje tu çi bûyî?
- Tişteki mezin, tişteki mezin
- Kuro, qey tu yuzbaşî bûy
- Ka yuzbaşîti jî tişteki e
- Nebê! tişteki daha mezin
- Erê tişteki daha mezin
- Kuro emirquto, qey tu bînbaşî bûy
- De min aciz nekin. Ez dibêjim tişteki mezin. Hûn bi dû çavûştî, bînbaşî-

tiyê ketine.

Bavê wî û bapîrê wî dinihêrin ew tişteki nabêje dev jê berdidin.

Diçin odeya gund. Li odeya gund civat rûniştiye. Bavê wî ji civata hazir re dibêje, ev belqitiyê min, em dikin nakin ji me re nabêje li leşkeriyê çi kar kiriyê. Ji civatê dixwaze, alikariya wî bi-

kin. Ka çawa karê lawê wî hîn bibin.

Her kes li gorî xwe tişteki dibêje. Di dawiya dawî de dibêjin. Kar dikeve ser milê bûka te yanê jina lawik. Gava hûn çûn malê ji bûka xwe re bibêjin, gava raza bila wî hişyar bike jê bipirse. Belkî gêjî xewê be, bêhemdê xwe bersiv bide. Ev raman dikeve serê bavê lawik.

Gava vedigerin malê her tiştî ji bûka xwe re dibêje. Bûka wî jî dibêje: "Bavê bila be, ezê vê fenê bînim serê wî."

Şev derbas bû êdî dema razanê hatin bû. Lawik tevî jina xwe diçe odeya xwe û radizên. Bûk dinihêre ku lawik dî xew re çû.

Radibe ser piyan û bang li lawik (mêrê xwe) dike.

- Kalk asker kalk (rabe asker rabe)
- Himm, himm ne neee
- Kalk nûbete, (rabe nobetê rabe)
- Tabaqçiyê nobet yok..... (ji firaqşo re nobet tune)

Li ser vê bûyerê jinik tişteki nabêje hetanî şevêqê disekine. Şevêqê tê bûyerê ra ku derbas bûye ji xezûrê xwe (bavê lawik) re vedibêje.

Bavê lawik wê ku haya wî ji tişteki tunebe, li ser taştê (xwarina şevêqê) ji kurê xwe dipirse.

- Lawo min meraq kir.
- Bavo te çi meraq kir.
- Li leşkeriyê rûtbeya (paye) tabaqçiyê zêde ye, an a bînbaşî

Bapîrê lawik dikeve nava xeberdanê, dibêje, hîn tu bi vê jî nizanî, firaqşo li ku, bînbaşî li ku. Ji bo tu bibî firaqşo pêwîst e tu çar sal bînbaşîtiyê bikî.

BERHEVKAR: BADÎN POLAT

BIXELAT...

S	E	R	O	K	H	E	R	I	M
F	E	S	A	D	T	E	R		
F	I	S	S	O	S	Q	I	M	
K	E	L	E	P	I	R			
I	B	N	T	I	R	B	A	R	
E			N	A					
E	Y	E	E	G	A	L			
A	N	A	R	S	I				
U	Z	I	E	S	A	N			

PEYVA VEŞARÎ → S E L A S O R

Bersiva Xaçpirsa 76'an

Xaçpirsa me bixelat e. Di 15 rojan de çi bersiv bigihîjin me, emê wan binirxînin û bi riya pişkê li 5 kesan belav bikin. Xelata hejmara me ya 78'an pirtûka (Ziwanê ma)

Jêrenot:
Ji bo ku bersiva we bê nirxandin, divê hûn "Peyva Veşarî" di nava qutiyên li bin xaçpîrsê de binivîsin û tevî navnişana xwe ji me re bişînin.

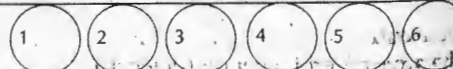
Pênc kesên ku xelata xaçpîrsa hejmara 76'an kasetê Ciwan Haco (Bihura min) qezenc kirine. Halil Katar/ Mêrdîn, Hasan Saya/ Semsûr, Y. Doğan Özbay/ Bazîd, Zelal Odabas/ Amed, Brahîm Xelîl/ Amed

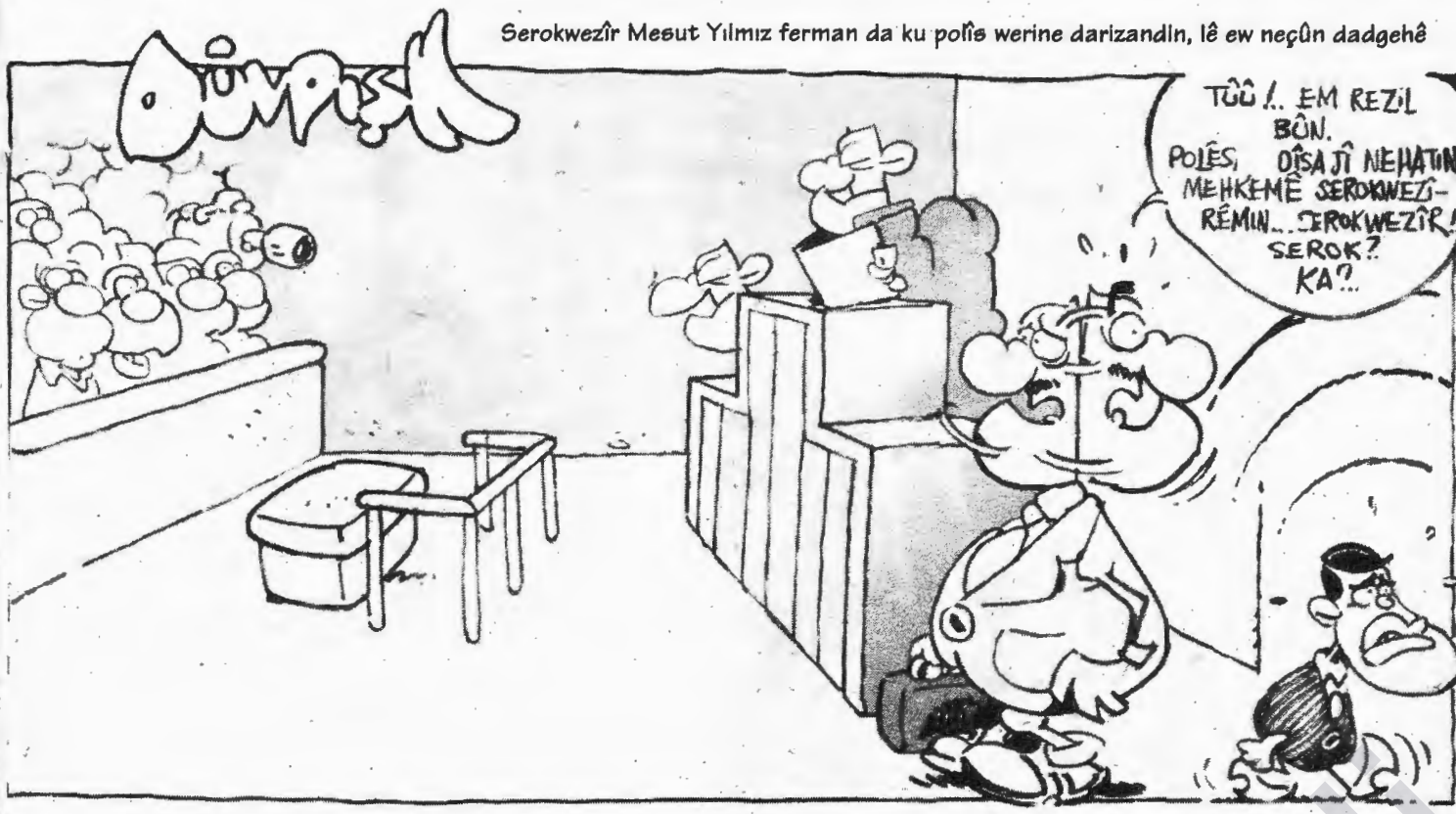
XAÇPIRSA BIXELAT (78)

XAÇPIRSA

Mebûsa kurd	Zekiyê...	Vegetanda kek	Mam	Tevlihevi	(berepaş) Sembola radonê
Rewşen (wêne)	Hejmarek	Rastin	Agirin	(berepaş) Guhartin	
4					2
Raste rast			1	Kal	
Metal				Mane	
			(berepaş) Nexwaşinek		Kûçik
			Derew		
Endam	Keriyek nan				Sembola kukurtê
	Peyivî				
		Qertafa raweya fermanî		Mobilyayek	Nexwaşinek
Li nav gola Wanê ye					
Bi tirkî birewerî			5		
		Xak	Sembola argonê (berepaş) na		Bi tirkî kûçik
Awa					
Oksijen		Paşgîrek	3		
	Xînzî				
	6				

PEYVA VEŞARÎ →

WELAT

Rojnameya Hefteyî
(Haftalık Gazete)

Li ser navê
Zerya Basın ve
Yayıncılık
San. Tic. Ltd. Şti.
(adına)
Xwedî (Sahibi)
CELALETTİN
YÖYLER

NAVNÎŞAN
Ayhan Işık Sk. No:23/3
Beyoğlu / İSTANBUL
TEL-FAX
(0 212)
251 90 13

Gerinendeyê Weşanê
(Yayın Yönetmeni)
ŞAMÎ TAN

Berpîrsê Karên
Nivîsaran
(Yazı İşleri Müdürü)
M. SALİH TAŞKESEN

Berpîrsê Saziyê
(Müessese Müdürü)
TAHİR ELDEMİR

ÇAPXANE
Yeni Asya Matbaacılık
A.Ş.

BELAVKIRIN
BİRYAY Dağıtım

NÛNERÎTİYÊN ME
(Temsilciliklerimiz)
Nimînendeyê Giştî
yê Ewrûpayê:

Mazhar Günbat
Tel: 00 32
53 64 12 62

Brüksel
Medenî Ferho
Suriye:

Jan Dost
Helîm Yûsiv

Berlin:
Silêman Sîdo
49-30-69002695

Hannover:
Selîm Biçûk
49-5721-81360

Munchen:
Mahmut Gergerli
49-871-670884

Stockholm:
Robîn Rewşen
46-8-7510564

Bonn:
Ahmet Baraçkılıç
49 228 66 62 49

Cerdevan:

Dewleta tirk me dike hedef

Li seranserê Kurdistanê, bi tayberî jî li derdora Wan û Culemêrgê çalakîyên gerîla zêde bûn. Li herêma navborî gerîla bi qasî ku berê xwe didin hêzên dewlet, bi ser cerdevanan de jî diçe. Her wiha berî çend hefteyan li ser **banga çekberdanê** ya ARGK'ê gelek cerdevan jî çekên xwe dafîn, HEVALÊ ME ELBAKÎ li vê herêmê çend nûçeyên balkêş li ser cerdevanan amade kirine, ew nûçe bi awayekî baş rewşê diyar dikin.

Dewleta tirk cerdevanan dike hedef

Ji Wanê heta Geverê li serê girik û çiyana bi sedan kolik (kozik) balê dikişînin. Li ser her kolikê jî ala tirk li ba dibe. Ev kolik jî bo cerdevanan hatine çekirin, da ku ew xwe tê de biparêzin. Di navbera Xoşab û Elbakê de li Gozeldereyê li ber devê rê kaniyek heye, li nêzikî vê kaniyê jî kolikek heye. Berî vê demekê em li ser kaniyê ji erebeya xwe peya bûn da ku avê vexwin. Du heb jî cerdevan hatin me bi wan re kurtehevpeyvînek çêkir.

Hûn xelkê ku ne?

- Abê em xelkê Xoşebê ne.

Hûn çima bûme qoricî?

-Valahî kî me dibîne vê pîrsê ji me dike, xûlase meseleke kûr û dûr e. Bi rastî bi zora dewletê em bûn qoricî. Gotin "an hûnê bibin qoricî, an jî emê gundê we bişewitînin, we koçber bikin."

Koçberî jî serê birakujiyê ne çêtir e? Navê te çi ye?

- Mahmûd e. Abê ez nizanîm hûn kî ne, lê wê jî baş bizanî, wî zemanî nan di devê

şêran de bû, min nedikarî li bajêr biçûkên xwe xwedî bikira, lê niha nêzikî 20 milyonî distînim, 2 milyon didim qoricîbaşî, 18 milyon jî min re dimînin.

Heya niha qet tu ketî ser?

- Pîr caran em birin operasyonê, du rojan berî niha jî kolika me dan ber roketan, lê em tê de nebûn, çî li (tiştêk bi) me nehat.

Çawa dizanî ku ev kolika me we ye?

- Mala te ava be, hemû kes jî dizane ku ev kolika me ye. Ma tu vê ala ber kolikê nabînî?

Dewletê hûn nekirine hedef?

- Wele vê (wisa) ye, di operasyonan de em li pêşiyê dimeşin, nobetê em digirin, lê leşker di kolikê binerd de nobetê digirin, me çend caran îtiraz kir jî ev al jî ber pozê me ranekirin.

Dawî wê çawa be?

- Çi zanîm, herhal ne xweş e. Bi rastî hûn kî ne, çima van pîrsan dîkin?

Em rêwî ne, me tu carî qoricî nedîtibûn, me meraq dikir ka hûn çawa ne.

- Wele hûn dibînin ka em bi çî awayî nan qezenc dîkin, lê kurd hesûd in, hez nan em keriyek nan bixwin, ji me re dibêjin çahş, xayîn...

Li Wanê rewşa Şimşekan

Piştî ku par (1996) li Wanê çeteyê komêke cerdevanan bi navê "Şimşek" jî aliyê leşkeriyê ve hate damezirandin, karên kirêt li herêmê zêdetir bûn. Ew çete carinan kincên gerîla li xwe dîkin, êrişê dibin ser hinek gundên Elbakê mîna Paçan, Çux, Gundêşêx, Eringani û yên din. Dizî, şêlandin, zordarî karê wan e, endamên çeteyê diavêjin ser malên welatparêzan zilmê li wan dîkin. Li ku derê operasyon hebe ew didin pêşiya polis û leşkeran.

Ferhengok

ewletî: emniyet (güvenlik)
eger: sedem, hoy
ezmûnerî: tecrübeyî (deneysel)
gegeçekirin: gotûbêj kirin, nîqaş kirin
hawirparêz: keskparêz, derdorparêz
hevpar: hevbeş, pişkdar, musterek
heyam: serdem (dönem)
hilteqandin: hilfirandin (havaya uçurmak)
jimar: nûmera, mîktar
karmend: memûr, xebatkar
kolik: gir, kozik

landik: dergüş
mafê çarenûsê: qedera xwe tayînkirin
maweya navîncî: orta vadede
mîsoger kirin: garantî kirin
nermerê: rênerm (ilımlı)
nîmandin: temsîl kirin
pergal: sazûman, sistem
peywendî: têkilî, danûstandin (ilişki)
pêşdarazî: pêşînhikûm (ön yargı)
raye: otorite (yetki)
resenî: xwerûtî, orjînalî
rex: cem, ba, kêlek, nik
teqemenî: tiştê ku diteqe (patlayıcı)
telildar: çêqedar
tomar kirin: qeyd kirin

amojarî: şîret, pend, pedagojî
arîşe: kêşe, pîrsgirêk, problem
berevanî: parastin, berhingarî (savunma)
berî zayîne: berî miladê
bêhempa: bêemsal, yekta
bihîstok: ahîzeyê telefonê
bîrsitî: birçîtî
bizot: sersot (köz)
cerd: avêtina ser (baskın)
çihê reng: xweser, (özgün)
cur bi cure: celeb bi celeb
çalak: bi tevger, aktîf
dirust kirin: damezirandin, çêkirin.
diwaro: pêşeroj, ayende (gelecek)
firoşgeh: dikan

Malbata Zilanê:

Ji bo azadî û aştiyê xwefedayî pêwîst e

Ew di saxiya xwe de jî rûmet û serbilindiya me bû. Pir bi kêf û jî dil bû. Têkiliyê wê ne sar û bi henekî bûn; germ û jî dil bûn. Ev wî çaxî jî ronîya çavên me bû û jî bo ku şexsiyeteke wisa ev çalakî jî pêk aniye ez pir kêfxweş im. Ji bo ku ez lêzîmê şexsiyeteke wisa me, ez pir serbilind im.

Zaroktiya Zilanê çawa bû?

Zaroktiya wê pir xweş derbas nebû, bi taybetî ji aliyê aborî ve. Dibistana seretayî li 3 bajaran li Meletî, li Sêwaz û salekê jî li Stenbole xwend. Yanî we zaroktiya xwe nejiya.

Têkiliyên wê yên di nav malê de çawa bûn?

Ji zarokan pir hez dikir, bêyî ku ferqê têxe navbera zarokan ji her zarokî hez dikir û psikolojiya hest û ramanên insanan pir rast tahlîl dikir û fêhm dikir. Hemû hebûn û nebûna xwe bi hevalên xwe ve par dikir, her tim dixwest ku bide, yanî destvekirî bû, merd bû. Ev taybetiya wê, ew bêhtir dilgeş dikir. Kompleks û hewesên (özenti) wê tunebûn.

Wê dibistana bi razîgeh (Haydarpaşa Meslek Lisesi) xwend, piştî ku ew xilas kir, li Meletiyê di zanîngehê de xwend em ji hev dûr bûn, ji ber wê yekê ez nikarim pir tiştan bibêjim li ser hevaltiya wê ya di xortaniya wê de.

Kengî ket nav refên gerîla?

Ji ber ku em ji hev dûr bûn, em pir ne agahdar bûn bê ka çi dike. Me digot qey ew zewiciye, lê piştî çûyîna wê bi salekê me bihîst ku ew bûye gerîla çûye çiyê. Yanî me di 1996'an de bihîst ku Zeyneb bûye gerîla.

Di 30'ê Pûşperê de ev livbazî pêk hatibû, gava ku we bihîst, hûn têgihîştin ku xwediyê wê livbaziya Zilan e, we hîs kir?

Belê min hîs kir. Ji ber ku ez her wext li nûçeyan temaşê dikim. Çawa ku

ez ketim hundir, nûçeyan dest pê kirin û nûçeya yekemîn ev livbazî bû. Me vê gavê texmîn kir û me haziriyên xwe kirin û em ketin ser rîya Meletiyê.

Hûn ji bo cenaze çûn Meletiyê mala diya Zilanê, ew roj çawa bû, hûn dikarin hinekî wê rojê bînin ber çavên me?

Em di şokê de bûn. Yeke ku pir nêzîkî me ye û xwe daye vî tiştî û ev livbaziya mezin pêk aniye; em şok bûn. Ji ber ku heya wê gavê me nizanibû ew çi dike, çawa dike, ji nişka ve tiştêkî wilo em şok kirin. Şewîyan (telas), xem, girî hemû bi hev re; heya çend rojan me tiştêk nekir, em ji xwarin û vexwarinê qut bûbûn. Hin ji malbata wê ne welatparêz in. Livbaziya Zeynebê nedipejirandin, qebûl nedikirin. Fikra neteweyî bi wan re tune ye. Hem ji bo vê yekê rojnameyên tirk ên ku li dijî kurdan bûn ji vê yekê sîd wergirtin. Li ser Zilanê nûçeyên dûrî rastiyê nivîsîn

Ev livbaziya xwefedayî ji bo rawestandina şer û pêkhatina aştiyê li gorî we xwediyê cih û wateyê ye?

Belê rast e. Ev çalakî ji-vî aliyê ve pir girîng e. Ez ne li dijî vî fikrê me, ji bo ku xwîn bê sekîndandin û şer bê rawestandî.

Yên ku dizanin hûn nêzîkî Zilan in, çawa li we dinêrin?

Yên ku politîk in, baş dinêrin, lê yê din baş nanêrin. Yanê pir-hindik ên ku îdeolojiya welatparîziyê bi wan re he- ne, bêhtir germ û jî dil li me dinêrin, tê-

kiliyên wan ji dil in. Yê din herha! dibêjin ku qey wê zerar bigihêje wan û ji tirsaw dewletê ji me dûr disekin.

Bi qasî ku hûn dizanin, têkiliyên Zilanê di nav malbatê de çawa bûn?

Ew di saxiya xwe de jî rûmet û serbilindiya me bû. Pir bi kêf û jî dil bû. Ez carekê nexweş ketim, nizanibû bê wê ji bo min çi bike. Têkiliyê wê ne sar û bi henekî bûn; germ û jî dil bûn. Ew wî çaxî jî ronîya çavên me bû û jî bo ku şexsiyeteke wisa û ev çalakî jî pêk aniye ez pir kêfxweş im. Ji bo ku ez lêzîmê şexsiyeteke wisa me, ez pir serbilind im; yanî tenê ne ji bo ku ew lêzîmê min e, lê ji bo kesayetiya wê û fêdeya wê ji bo mirovahiyê ez gelekî serbilind im.

Di mesajê xwe de gotibû "xwezî di vî riyê de ji bêyî canê xwe tiştêk hebûya ku min bida?" Hûn wekî lêzîmeke wê û jinekê çawa dinirxînin vî mesajê?

Belê ev ji mirovahiyê re mesajek e. Em dijîn lê çawa? Em tu tamê ji jiyana xwe nabînin. Lê Zilan têgihîştîye ku ji bo çi dijî, ji bo çi şer dike; di van hemûyan de gihîştîye. Yanî dibêje ez çi bidim hindik e.

Ji jinên welatparêz re mesajên we yê çawa hene?

Ez dibêjim em çi dikin? Yanî ji bo welatê xwe, ji bo mirovahiyê em çi dikin?

Li Dêrsimê Zilan dest pê kir. Li Sêwazê Bermal û li Edeneyê jî Rewşen-riya wê meşandin. Ji bo ku TC şer rawestîne hûn çi dibêjin ji TC'ê re?

Divê TC di demeke zûtîrîn de şer bi sekinîne, bes xwînê birijîne, leşker, polîs, gerîla, yanî kî dibe bila bibe, me na vê ku bînin kuştin, xwîna wan birije. Er dixwazin aşti çêbibe. Hêviya me di zûtîrîn demê de aşti çêbe. Bila dê û bav xwişk û birayên kesî, zar û zêçên kesî negirîn. Em dixwazin pirsgerêk bi riyê siyasî û aştiyane bînin çareserkerin.

Baş e ku TC nêzîkiyê li aştiyê neke xwe li aşti û çareserîya siyasî negire. Gorî we, çalakiyên întixarî wê bibin?

Girêdayî wê, girêdayî politikayê wê ye, tabî dibe ku bibê. Eger ku TC qet li aman û hwd. dike û van kirinên xwe dewam bike û heqê kurdan nede wan divê livbaziyên întixarî pêk bînin.

Ji gele kurd re û ji gelên din re mesajên we çi ne?

Yên ku têkoşîna neteweyî dikin hemû karker û kedkarên dinyayê bila bi gihêjin armanca xwe, yanî xwestekî min, têkoşîna bi hev re ya çîna karkerên dinê ye. Dinyayek bê şer, bê sîleh! Serfî raziya hemû insanên bindest dixwazin têkoşîna ETA'yê ji li Îspanyayê wekî têkoşîna me girîng e. Çimkî ew jî têkoşîne dikin. Ew jî ji me re serbilindiyek e. Çimkî eynî hest û ramanê ew jî ji vî têkoşîna me re hîs dikin.

Bi hemû hest û ramanên xwe, bi hemû tiştên xwe, ez canê xwe jî datînim meydanê, ji bo serfiraziya vî têkoşîna divê emê bikin.